

Torsdagen den 14 oktober

Kl. 11.00

§ 1 Hälsningsanförande

Herr TALMANNEN öppnade sammanträdet med följande ord:

Jag hälsar kammarens ärade ledamöter välkomna till höstsessionen, som härmed förklaras öppnad.

§ 2 Upplästes följande till kammaren inkomna ansökningar:

Till riksdagens kammare

Härmed anhålles om ledighet från riksdagsarbetet under tiden 14–17 oktober för följande riksdagsmän som deltar i utrikesutskottets resa till New York och Washington den 8–16 oktober:

Arne Geijer
Gunnar Helén
Bo Turesson
Olle Göransson
Johannes Antonsson
Astrid Bergegren
Kurt Hugosson
Allan Hernelius
Sture Ericson
Ola Ullsten

Stockholm den 6 oktober 1971

Dag Malm
Sekreterare

Till riksdagens kammare

Härmed får vi anhålla om ledighet från riksdagsarbetet under nedanstående tider för deltagande i Europarådets konferens om de mänskliga rättigheterna i Wien.

Stockholm den 14 oktober 1971

Astrid Bergegren	18 – 21 oktober
Gunnar Hedlund	19 – 21 ”
Allan Hernelius	18 – 20 ”
Bertil Lidgard	15 – 22 ”
Grethe Lundblad	18 – 21 ”
Bengt Sjönell	18 – 21 ”
Daniel Wiklund	18 – 20 ”

Nr 108

Torsdagen den
14 oktober 1971

Till riksdagens kammare

Härmed anhålles om ledighet från riksdagsarbetet fr. o. m. den 14 till den 26 oktober 1971 för att såsom svensk delegat deltaga i Förenta nationernas XXVI generalförsamlings möte i New York.

New York den 20 september 1971
Torsten Bengtson

Till riksdagens kammare

Härmed anhåller jag om ledighet från riksdagsarbetet under tiden från höstsessionens början t. o. m. den 2 november för att deltaga i arbetet i FN:s generalförsamling i New York.

Stockholm den 17 september 1971
Sven Gustafson

Till riksdagens kammare

Härmed anhåller jag om ledighet från riksdagsgöromålen fr. o. m. den 14 oktober t. o. m. den 22 oktober 1971 för fullgörande av uppdrag som delegat i FN:s generalförsamling.

Stockholm den 16 september 1971
Astrid Kristensson

Till riksdagens kammare

Härmed anhåller jag om ledighet från riksdagsarbetet från och med torsdagen den 14 oktober till och med fredagen den 12 november 1971 på grund av uppdrag som medlem i svenska delegationen till Förenta nationernas genralförsamlings 26:e session i New York.

Stockholm den 27 september 1971
Inga Thorsson

Till riksdagens kammare

Härmed anhåller jag om ledighet från riksdagsarbetet under tiden 24/10–23/12 1971 för deltagande i Förenta nationernas generalförsamlings tjugosjätte ordinarie möte.

Stockholm den 13 oktober 1971
Anna-Lisa Nilsson

Till riksdagens kammare

Nr 108

Anhåller härmed om ledighet från riksdagsarbetet den 14 och 15 oktober 1971 för deltagande i ett nordiskt försvarsministermöte i Danmark.

Torsdagen den
14 oktober 1971

Stockholm den 4 oktober 1971

Sven Andersson

Till riksdagens kammare

Undertecknad begär ledigt från riksdagsarbetet den 14–23 oktober 1971 p. g. a. deltagande i OECD:s vetenskapsministermöte i Paris samt officiellt besök i Tunisien.

Stockholm den 12 oktober 1971

Sven Moberg

Till riksdagens kammare

Undertecknad, som under tiden 7–17 oktober 1971 befinner sig i Japan på en internationell facklig konferens, hemställer att få ledigt från riksdagsarbetet den 14 oktober.

Stockholm den 1 september 1971

Gertrud Sigurdsen

Till riksdagens kammare

Härmed anhåller jag att till följd av utlandsresa få vara ledig från riksdagen den 15 oktober 1971.

Solinge den 2 september 1971

Tage Adolfsson

Till riksdagens kammare

Undertecknad anhåller om ledighet från riksdagsarbetet under tiden 14–22 oktober för fullgörande av internationellt uppdrag.

Åse, Trångviken den 5 oktober 1971

Nils G. Åsling

Kammaren biföll dessa ansökningar.

§ 3 Herr talmannen meddelade att enligt till kammaren inkomna läkarintyg dels fröken *Sandell* var sjukskriven under tiden den 14–16 oktober, dels herr *Sundelin* var sjukskriven under tiden den 14 oktober tills vidare och dels herr *Blomkvist* var sjukskriven under tiden den 14 oktober–31 december.

Fröken *Sandell* samt herrar *Sundelin* och *Blomkvist* beviljades erforderlig ledighet från riksdagsgöromålen.

§ 4 Föredrogs en från herr *Johansson* i *Ljungby* inkommen skrivelse, däri denne avsagt sig sitt uppdrag som ledamot av talmanskonferensen.

Kammaren beslöt godkänna avsägelsen.

§ 5 Meddelande ang. val

Herr TALMANNEN yttrade:

Jag ber att få meddela, att val av en ledamot i talmanskonferensen, en ledamot i finansutskottet, en suppleant i skatteutskottet, en suppleant i försvarsutskottet, en ledamot i socialförsäkringsutskottet, en suppleant i lönelegationen samt en medlem i Nordiska rådet kommer att ske torsdagen den 21 oktober.

§ 6 Meddelande ang. sammanträdestider m. m.

Herr TALMANNEN anförde:

Till kammarens ledamöter har utdelats en preliminär plan för sammanträdena under höstsessionen, som beräknas pågå till och med fredagen den 17 december. Därav framgår bland annat att den första frågestunden äger rum torsdagen den 21 oktober med början kl. 14.00. Då besvaras frågor som inlämnas senast kl. 12.00 i morgon. Kammarens första arbetsplenum hålls onsdagen den 27 oktober kl. 10.00.

En allmänpolitisk debatt anordnas onsdagen den 3 november kl. 10.00 med eventuell fortsättning torsdagen den 4 och fredagen den 5 november, båda dagarna med början kl. 10.00. Vid torsdagens och fredagens sammanträden kan också utskottsbetänkanden upptas till avgörande. Även om den allmänpolitiska debatten avslutas i sådan tid, att en del utskottsbetänkanden hinner slutbehandlas torsdagen den 4 november, torde det bli ofrånkomligt att anordna arbetsplenum fredagen den 5 november.

I den mån behov därav föreligger kommer från och med den 11 november arbetsplena att anordnas också på torsdagarna. Dessa sammanträden hålls i anslutning till frågestunderna, som börjar kl. 14.00 utom under sessionens två sista veckor, då de tar sin början kl. 10.00.

Från och med den 26 november beräknas även fredagarna behöva användas för arbetsplena. Sammanträdena börjar då kl. 10.00.

Jag vill slutligen erinra om att till kammarens ledamöter utdelats förteckningar över dels propositioner avsedda att föreläggas höstsessionen, dels uppskov till höstsessionen med behandlingen av vissa ärenden. Särskilda meddelanden har utarbetats angående riksdagens arbete m. m.

under höstsessionen, riksdagens utrikeskontakter och riksdagens skol-tjänst. Vidare bifogas en statistisk sammanställning angående tidningarnas bevakning av riksdagsarbetet under tiden den 2 januari–15 juni 1971.

§ 7 Interpellation nr 125 om snabbare handläggning av ärenden angående ägoutbyte

Ordet lämnades på begäran till

Herr FÅGELSBO (c), som yttrade:

Herr talman! För att förbättra möjligheterna att driva ett effektivt skogsbruk finns det på många håll behov av ändrad arrondering av skogsskiftena. Långa och smala skogsskiften samt stor spridning av skiftena försvårar ett rationellt skogsbruk.

Ägoutbyten av skogsskiften för att förbättra arronderingen betraktas av många skogsägare som något mycket positivt. Andra däremot ställer sig mera avvaktande. Om man skall kunna få till stånd en allmän positiv inställning till de värdefulla ägoutbytena är det nödvändigt att samhället för sin del medverkar till att de kan ske på ett så snabbt och smidigt sätt som möjligt. Så är emellertid inte alltid fallet för närvarande.

För att belysa de rådande förhållandena skall här nämnas ett exempel på ägoutbyte av skogsskiften inom ett område i Mellansverige, som sattes i gång under stor uppmärksamhet i slutet av 1950-talet. År 1966 utfärdades avverkningsförbud, för att förrättningen skulle kunna genomföras. Förrättningen avslutades den 30 december 1968. Den 23 januari 1969 ingavs till ägodelningsrätten besvär över förrättningen, varefter handlingarna den 29 januari 1969 överlämnades till överlantmätaren som har att yttra sig.

Ytterligare har ärendet ej avancerat och någon avverkning har således inte fått äga rum sedan 1966 på de skogsskiften som är berörda av besvären. Arbetet på att få till stånd bättre ägofigurer har därmed avstannat sedan snart tre år.

Ett förfarande som det här nämnda uppmuntrar givetvis inte till ytterligare ägoutbyten för att rationalisera skogsbruket. Det är nödvändigt att erforderliga resurser ställs till förfogande för de berörda instanserna så att ett snabbt och smidigt genomförande kan ske under beaktande av rättssäkerhetsaspekterna.

Under hänvisning till det anförda anhålles om kammarens tillstånd att till herr civilministern få ställa följande fråga:

Är statsrådet villig medverka till att resurser sätts in och att åtgärder vidtages för att åstadkomma en snabb och smidig behandling av frågor om ägoutbyten av skogsskiften?

Denna anhållan bordlades.

§ 8 Interpellation nr 126 om sänkning av pensionsåldern

Ordet lämnades på begäran till

Herr CARLSSON i Vikmanshyttan (c), som yttrade:

Herr talman! Trots att centern under många år – under senare tid med värdefullt stöd från fackföreningsrörelsen – arbetat för en sänkning av den allmänna pensionsåldern är denna oförändrat 67 år. Det är fortfarande så att de som har fysiskt ansträngande sysselsättningar, den längsta arbetstiden och de lägsta lönerna får vänta med att få full pension till 67 år medan andra får pension vid 65 år.

Föregående års riksdag beslutade om ökade möjligheter för äldre förvärvsarbetande att få förtidspension. Den som fyllt 63 år och har ett tungt och pressande arbete som han inte längre orkar med skall nu ha möjlighet att få förtidspension, om han har för avsikt att lämna förvärvslivet. Detsamma skall gälla för äldre arbetstagare som på grund av företagsnedläggning mist sitt arbete och inte kan få något nytt arbete som han orkar med.

Som tidigare framhållits från vårt håll är de vidgade möjligheterna till förtidspensionering en viktig åtgärd för att förbättra pensionssystemet. Därmed elimineras emellertid inte den orättvisa som det förhållandet utgör att en del pensioneras först vid 67 år.

Många har fäst stora förhoppningar vid de vidgade möjligheterna till förtidspensionering och många har efter ansökan fått förtidspension beviljad. Under senare tid har emellertid ett par fall då förtidspension vägrats skapat oro och besvikelse hos många. Det har inträffat att 65-åringar med hela sitt yrkesverksamma liv i hårt kroppsarbete bakom sig inte kan beviljas förtidspension enligt den lagstiftning som gjordes av riksdag och regering föregående år trots att de slitit hårt hela livet och har svårt att få arbete på sin ort.

Den effektivaste lösningen av hela problematiken med pensioneringen för dem som är 65 år och äldre är en sänkning av pensionsåldern till 65 år för alla dem som nu har högre pensionsålder. I direktiven till den arbetande pensionsålderskommittén förs resonemang för och emot en sänkning av den allmänna pensionsåldern. Det finns inte i direktiven klart uttryckt att målsättningen för kommitténs arbete skall vara en sänkning av pensionsåldern till 65 år. Mera preciserade direktiv borde ges åt pensionsålderskommittén, som också borde få i uppdrag att med förtur framlägga ett förslag om sänkt pensionsålder. Givetvis skall det finnas stora möjligheter till rörlig pensionsålder.

Vidare bör det snarast komma till stånd en översyn av bestämmelserna om de vidgade möjligheterna till förtidspensionering. Syftet med översynen bör vara en större generositet mot dem över 63 år som har ett tungt och pressande arbete eller har svårt att få arbete på sin ort.

Under hänvisning till det anförda anhålles om kammarens tillstånd att till herr socialministern få ställa följande frågor:

Är statsrådet beredd att genom tilläggsdirektiv ge den sittande pensionsålderskommittén ett preciserat uppdrag att med förtur framlägga förslag om sänkning av den allmänna pensionsåldern till 65 år?

Är statsrådet beredd medverka till sådan ändring av de sedan 1 juli

1970 gällande bestämmelserna om vidgade möjligheter för äldre förvärvs-
arbetande att erhålla förtidspension i form av folkpension och ATP, att
en generösare tolkning blir möjlig för dem som har ett tungt och
pressande arbete eller har svårt att få arbete på sin ort?

Nr 108

Torsdagen den
14 oktober 1971

Denna anhållan bordlades.

§ 9 Interpellation nr 127 om skärpta straffbestämmelser för dobbleri

Ordet lämnades på begäran till

Herr HÖRBERG (fp), som yttrade:

Herr talman! Straffskalan för anordnandet av äventyrligt spel, vilken återfinns i 16 kap. 14 § brottsbalken, utgör böter eller fängelse i högst sex månader. – Straffsatsen vid frihetsberövande medger inte anhållande och häktning. En höjning av straffmaximum till fängelse i två år skulle bl. a. ge möjlighet till anhållande och häktning av de personer som anordnar spel för att förhindra att de fortsätter sin brottsliga verksamhet.

Dobblertiet har under senare år fått organiserade former i storstäderna där spelklubbar eller s. k. spelhålor i växande antal inrättas. Att driva sådana spelhålor har blivit ett lukrativt yrke för anordnarna.

Som bevis för ett sådant påstående kan det räcka med *ett* exempel från Göteborg där beslag av roulettbord m. m. gjorts i samma lokal enligt följande:

Beslagsdatum	Nytt spel startat	Berörda personer
10 okt. 1966	nov. 1967	S
29 mars 1968	en vecka senare	S
14 nov. 1968	dagen efter	B, god vän till S
21 mars 1969	samma eftermiddag	B
15 april 1969	”	B
21 maj 1969	”	B
9 okt. 1969	dagen efter	B

Roulettspelen i spelhålorna bedrivs enligt internationella regler innebärande utdelning på upp till 35 gånger insatsen, vilket är betydligt högre än som medges vid roulettspel på svenska restauranger. ”Black Jack-spel” är ett kortspel som påminner om ”21” och är livligt frekventerat i spelhålorna. – Såväl roulett- som Black Jack-spel är typiskt äventyrligt spel i den form de bedrivs.

Spellokalerna har haft öppet alla dagar utom lördagar. Stora summor har omsatts och spelarna har ”bjudits” på sprit, vilket givetvis utgjort en lockelse till besök i lokalen och bidragit till ökade insatser i spelet.

Trots upprepade polisiära ingripanden i form av husrannsakan och beslag har de personer, som anordnat spelen, inte upphört med verksamheten utan omgående fortsatt i samma lokal. Den ekonomiska vinningen synes vara god, vilket bl. a. visas av det förhållandet att ny spelutrustning omgående anskaffas. Utdömda korta frihetsstraff har inte fått någon återhållande effekt.

Följdverkningarna av dobbleriet blir ofta förödande inte bara för dem som lockas att spela utan även för deras anhöriga. Ekonomisk ruin, spritmissbruk, förskingring, checkbedrägeri, inbrott, förstörda äktenskap är exempel härpå.

När ändring skedde i rusdrycksförsäljningsförordningen 1963 med straffhöjning till högst två år öppnades möjlighet till anhållande och häktning av berörda personer. Tack vare detta visade det sig möjligt att hålla de yrkesmässiga försäljarna i schack och att minska den olovliga rusdrycksförsäljningen. — Jämför man de båda typerna av brott lär resultatet bli att de skadliga verkningarna av dobbleriet framstår som betydligt allvarligare än följderna av den olovliga spritförsäljningen, framhåller överåklagaren i Göteborg i ett yttrande.

Överåklagaren i Malmö väntar sig en liknande utveckling som den i Göteborg och Stockholm. Rikspolisstyrelsen anser att samhällets reaktion är för mild mot de grövre formerna av dessa brott och tror att en straffskärpning har resonans hos en stor majoritet av allmänheten. Överåklagaren i Stockholm anser att en snar skärpning av straffsatsen är angelägen och påpekar att maximistraftet för brott mot lotteriförordningen är fängelse i ett år. — Enligt mitt förmenande kan dobbleri icke betraktas som ordningsförseelse, då anordnaren yrkesmässigt försörjer sig på straffbelagd handling.

Riksåklagaren skriver i ärendet den 7 september 1971:

”Spelhåleverksamheten och vad därmed sammanhänger innebär uppenbara problem inte bara i Stockholm och Göteborg utan också enligt vad som i andra sammanhang framkommit på flera andra håll i landet. Påtagligt är, att den klubbverksamhet vari dobbleriet vanligen bedrivs har samband också med åtskillig annan brottslighet delvis av allvarlig art. Redan tidigare har härvidlag uppmärksamrats olovlig rusdrycksförsäljning, narkotikabrott, förskingring, olaga hot, ocker och utpressning. Vissa allvarliga former av misshandel, delvis med skjutvapen, samt skadegörelse som förekommit på senare tid synes också ha haft samband med spelhåleverksamheten.”

Trots här redovisade fakta — till betydande del verifierade i riksåklagarens egen skrivelse — anser sig densamme inte finna att behov av straffskärpning för dobbleri är så starkt ”belagt” att han nu vill göra någon framställning i sådan riktning.

Mot bakgrund av det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr justitieministern få ställa följande fråga:

Är statsrådet beredd att ingripa för att åstadkomma sådan straffskärpning för grövre dobbleribrott att dessa effektivt kan beivras och denna pestböld i samhället därmed bringas att försvinna eller reduceras?

Denna anhållan bordlades.

§ 10 Interpellation nr 128 ang. erfarenheterna av reformen om vidgad rätt till förtidspension för äldre arbetstagare

Nr 108

**Torsdagen den
14 oktober 1971**

Ordet lämnades på begäran till

Herr FREDRIKSSON (s), som yttrade:

Herr talman! En betydelsefull social reform, lagen om vidgad rätt till förtidspensionering, trädde i kraft den 1 juli 1970. Initiativet till denna reform togs ursprungligen av Landsorganisationen, som i januari 1969 i en skrivelse till regeringen hemställde om utredning av frågan om att lagstiftningsvägen ge äldre personer med tungt och pressande arbete ökade möjligheter att erhålla förtidspension. Socialministern gav riksförsäkringsverket i uppdrag att göra en snabbutredning av frågan. Utredningen låg till grund för en proposition på våren 1970 och riksdagen fattade beslut i frågan i maj samma år.

Redan på hösten 1970 riktades allvarliga anmärkningar mot den praktiska tillämpningen av reformen från företrädare för de fackliga organisationerna. Kritiken riktades mot att otillräcklig information om reformens syfte och oklara tillämpningsföreskrifter resulterat i att myndigheter, som hade att handlägga reformen, ej uppfattat statsmakernas intentioner. Arbetstagarorganisationerna uttalade farhågor för att de medicinska kriterierna fortfarande tillmättes alltför stor betydelse, medan det såväl i propositionen som i andra lagutskottets utlåtande i anledning av propositionen och i debatten i kamrarna klart hade uttalats att sociala och arbetsmarknadsmässiga förhållanden i ökad utsträckning skulle vara avgörande för möjligheterna till förtidspension.

Denna kritik föranledde att en interpellation framställdes från socialdemokratiskt håll under höstrikdagen 1970. Av socialministerns svar på interpellationen framgick bl. a., att det allmänna intrycket var att reformen i allt väsentligt fungerade enligt statsmakernas intentioner. De brister i informationen som påtalats hade rättats till eller skulle rättas till. Bl. a. skulle ett nytt formulär för läkarnas utlåtande framställas för att därigenom understryka att arbetsförmågan i medicinskt hänseende skall vara av underordnad betydelse.

Av frågans behandling i riksdagen framgår klart att äldre arbetstagare, som söker förtidspension därför att de inte längre orkar med sitt arbete eller därför att de förlorat sitt arbete genom företagsnedläggelse och arbetsmarknadsorganen inte tämligen omgående kan bereda vederbörande nytt arbete utan omskolning eller flyttning till annan ort, skall beviljas sådan. Den medicinska prövningen blir då endast av formell natur och närmast att betrakta som en kontroll och en beskrivning av den sökandes allmänna hälsotillstånd.

Det motiv som riksdagen anförde för att över huvud taget behålla kravet på en medicinsk prövning var att en alltför långtgående uppmjukning på den punkten skulle kunna få till följd att arbetsgivare blir mindre benägna att behålla eller anställa äldre arbetskraft, under hänvisning till att deras försörjning kan tryggas genom förtidspension.

Under senare tid har återigen den praktiska tillämpningen av reformen väckt kritik och debatt, närmast som följd av ett uppmärksammat utslag i försäkringsdomstolen. Det är uppenbart att det föreligger risk för att

domstolens utslag kan få prejudicerande inverkan på försäkringskassornas och riksförsäkringsverkets fortsatta bedömningar. Mot Jetta har anförts att det alltid kommer att finnas svårbedömda gränfall när en reform, där varje ansökan måste bedömas individuellt, skall omsättas i praktiken. Men oaktat detta är det tydligt att det förekommer olikartade tolkningar av mera principiell natur av rådande bestämmelser. Tolkningssvårigheterna synes fortfarande främst bestå i hur stor eller snarare hur ringa roll den medicinska aspekten skall spela. I fem fall som prövats av försäkringsdomstolen var domstolen inte enig, vilket bekräftar att svårigheter råder att rätt tolka lagtexten och statsmakternas intentioner.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om kammarens medgivande att till herr socialministern framställa följande frågor:

1. Är statsrådet i tillfälle att redovisa erfarenheterna av reformen om vidgad rätt till förtidspension för äldre arbetstagare?

2. Anser statsrådet att tillämpningarna av reglerna för vidgad rätt till förtidspension tillgodoser det av riksdagen uttalade syftet med reformen?

3. Om så inte anses vara fallet, är statsrådet då beredd vidta de åtgärder som kan vara nödvändiga för att den praktiska tillämpningen av reformen skall stå i överensstämmelse med statsmakternas intentioner?

Denna anhållan bordlades.

§ 11 Interpellation nr 129 om åtgärder för att trygga full sysselsättning

Ordet lämnades på begäran till

Herr HERMANSSON i Stockholm (vpk), som yttrade:

Herr talman! I riksdagens ekonomiska debatt den 27 maj 1971 erinrade jag om att rätten till arbete måste betraktas som en grundläggande mänsklig rättighet. Den rätten måste tillkomma de 53 500 som i mitten på maj månad registrerades som arbetslösa vid arbetsförmedlingen, den rätten har de närmare 100 000 människor som enligt arbetskraftsundersökningarna var arbetslösa, den rätten har de många flera hundratusen som enligt låginkomstutredningens beräkningar endast delvis eller inte alls hade något förvärsarbete.

I detta sammanhang ställde jag följande frågor till finansministern: ”Kan regeringen stå till svars med att hålla alla dessa människor nere i arbetslöshet? Vad tänker regeringen göra för att avskaffa arbetslösheten? Kan ni inte avskaffa arbetslösheten och skapa varaktig full sysselsättning, eller vill ni inte göra det?”

Frågorna lämnades obesvarade. I dag är de ännu mera berättigade och hundratusentals människor ställer dem. Arbetslösheten har fortsatt att öka. Antalet vid arbetsförmedlingen anmälda arbetslösa utgjorde i mitten på september enligt arbetsmarknadsstyrelsens statistik 58 000 personer. Enligt statistiska centralbyråns arbetskraftsundersökning för september uppgick antalet på detta sätt beräknade arbetslösa till 113 000 personer.

Den starka ökningen under de senaste tolv månaderna av den såväl hos arbetsförmedlingen registrerade som genom arbetskraftsundersökningarna konstaterade arbetslösheten är desto allvarligare som den kommer

ovanpå och utöver de stora långsiktiga sysselsättningsproblem som redovisats av låginkomstutredningen. Det finns också viktiga samband mellan de bägge typerna av sysselsättningsfrågor. De regionala problemen, övriga mera långsiktiga problem och konjunkturproblemen är sammanknutna.

Den grundläggande orsaken till den nuvarande krisen är givetvis att finna i det kapitalistiska produktionssättet. Periodvis framträder i de ekonomiska kriserna konflikten mellan produktionens utvidgning och kapitalets värdeökning, dvs. mellan produktivkrafternas absoluta utveckling och den samhälleliga produktionens kapitalistiska organisationsform vilken hämmar denna utveckling.

Sverige är en del av den kapitalistiska världen och i viss grad beroende av de internationella ekonomiska förhållandena. Men de nuvarande sysselsättningsproblemen är väsentligen en direkt följd av den politik som det svenska monopolkapitalet och statsmakterna bedrivit såväl på lång som på kort sikt. Staten har aktivt medverkat i kapitalkoncentrationen och monopoliseringen inom näringslivet. Denna har lett till obalans i vårt lands ekonomi, avfolkat landsändar och näringsgrenar samt skapat en industriell reservarmé. Monopolkapitalet har hämmat utvecklingen av nya företag och stött ut arbetskraft, som ersatts med maskiner.

Den ekonomiska politiken under 1970/71 har spelat en väsentlig roll för de negativa tendenserna i svensk ekonomi. Den har haft det uttalade syftet att kraftigt dämpa konsumenternas efterfrågan och har direkt bidragit till ökningen av arbetslösheten. Regeringens ekonomiska politik har förstärkt de internationella konjunktursvängningarnas verkningar på landets ekonomi i stället för att minska dem.

Det bör tilläggas att de borgerliga partierna inte endast stött regeringen i alla avgörande frågor utan krävt att denna konservativa ekonomiska politik skulle drivas ännu hårdare, att man ännu mera skulle gynna industriföretagen och deras investeringar på bekostnad av konsumtionen och löntagarna.

Medan regeringen tidigare sagt sig såsom målsättning ha full sysselsättning har under detta år uttalanden gjorts som ifrågasätter denna princip. I den ekonomiska debatten den 27 maj yttrade sålunda finansministern: "Man kan naturligtvis diskutera vilken grad av sysselsättning man skall ha. Jag tycker nog att den vi hade vid det här laget under fjolåret var överdriven." (Anm. I maj 1970 var vid arbetsförmedlingen anmälda 33 400 arbetslösa motsvarande 1,4 procent av medlemsantalet i arbetslöshetskassorna. Statistiska centralbyråns arbetskraftsundersökningar redovisade 54 000 arbetslösa för maj 1970.)

Detta ifrågasättande av den fulla sysselsättningens princip är illavarslande, men det är inte förvånande mot bakgrunden av den ekonomiska politik som faktiskt bedrivits. En övervägande majoritet av svenska folket och särskilt lönarbetarna torde anse att full sysselsättning är den enda godtagbara målsättningen och att alla resurser i dagens läge måste sättas in för att driva tillbaka arbetslösheten och förverkliga alla människors rätt till arbete.

Med hänvisning till det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsministern få ställa följande frågor:

Vill regeringen skapa varaktig full sysselsättning?
Vilka åtgärder avser den att vidta i detta syfte?

Denna anhållan bordlades.

§ 12 Interpellation nr 130 ang. maktkoncentrationen inom det privata bankväsendet

Ordet lämnades på begäran till

Herr HERMANSSON i Stockholm (vpk), som yttrade:

Herr talman! Koncentrationen av produktion och kapital har gått mycket långt i Sverige. Den fortsätter i allt snabbare tempo. Antalet fusioner och samarbetsavtal inom näringslivet ökar starkt för varje år.

Inom de stora företagen innehar ett litet antal stora ägare den avgörande delen av aktiekapitalet. Enligt koncentrationsutredningen var de 20 största ägarnas genomsnittliga andel av aktiekapitalet 41 procent i börsnoterade företag, 47 procent i företag med minst 1 500 anställda och 86 procent i industri- och handelsföretag med minst 500 anställda. Utredningen understryker att jämförelser med liknande undersökningar i USA och England visar att ägarkoncentrationen är högre i svenska företag.

Makten i de stora företagen är emellertid ännu mera koncentrerad än vad dessa siffror visar. Bolagsstämmorna behärskas i de flesta fall av en mycket liten grupp stora aktieägare eller ombud för dessa. Och samma kartellgrupp av kapitalägare behärskar en lång rad av de dominerande företagen i landet. Av de 50 största industriföretagen med sammanlagt över 350 000 anställda motsvarande ca 40 procent av samtliga industrianställda var 41 "privata". Av dessa stod inte mindre än 38 i direkt sammanhang med någon av 15 finansfamiljer och enskilda finanskapitalister ("de 15 familjerna"). Koncentrationsutredningen har sammanställt uppgifter om 17 stora ägargrupper och konstaterar beträffande dessa: "De 17 ägargrupperna hade år 1963 majoritetsintressen, dominerande eller starka minoritetsintressen i företag med 400 000 anställda i Sverige. Dessa företag svarade för 36 procent av industrins totala förädlingsvärde. Ägargrupperna hade intressen av ovannämnt slag i ca två tredjedelar av börsnoterade företag andra än dotterbolag, banker och försäkringsbolag. Familjen Wallenbergs ägarintressen är långt mer omfattande än någon annan grupp. Familjen hade majoritetsintresse, dominerande eller starka minoritetsintressen (i vissa fall tillsammans med annan ägargrupp) i företag med ca 150 000 anställda i Sverige. Dessa företag svarade för 15 procent av industrins totala förädlingsvärde. Därjämte hade familjen ett dominerande minoritetsintresse i Stockholms Enskilda Bank."

De två näst största ägargrupperna är Industrivärdengruppen och Custos/Säfveänggruppen närstående Svenska handelsbanken respektive Skandinaviska banken. De tre största ägargrupperna har sålunda direkt anknytning till affärsbanker. En sådan anknytning finns emellertid i själva verket även för en rad av de övriga finansfamiljerna.

De största affärsbankerna och med dem sammanknutna industri- och

handelsföretag spelar över huvud taget en dominerande roll i det svenska näringslivet. De utgör finansiella centra med makt över de utslagsgivande delarna av produktionen, över de avgörande investeringarna, över miljontals människors dagliga arbete.

Sammanslagningen av Skandinaviska banken och Stockholms enskilda bank utgör den största fusion som någonsin förekommit i Sveriges ekonomiska historia. Koncentrationen och centralisationen av kapitalet tar ett språng i sin utveckling. Det handlar icke endast om en sammanslagning av två av de tre största affärsbankerna. Det handlar framför allt om en förening av de två största industriella furstendömena till ett dominerande finansimperium.

Sammanslagningen av de bägge storbankerna skärper ytterligare avgörande motsättningar inom det svenska samhället. Medan produktionen antar en alltmera samhällelig form behärskas de avgörande produktionsmedlen av en allt mindre grupp finanskapitalister. Motsättningen mellan folkets stora flertal, som utgöres av lönearbetare vilka tvingas sälja sin arbetskraft för att kunna leva, och det egendomsbesittande fåtalet framträder med allt större skärpa.

Inget politiskt parti kan undvika att ta ställning till de avgörande samhällsfrågor som sammanslagningen av Skandinaviska banken och Stockholms enskilda bank ytterligare aktualiserar:

Är en sådan koncentration av makten över det privata kreditväsendet, över investeringar och över produktion till ett fåtal banker och storföretag behärskade av en liten grupp finanskapitalister förenlig med en sund och positiv utveckling av det svenska näringslivet? Är en sådan kapital- och maktkoncentration förenlig med demokratins, med folkstyrets principer och ideal?

Med hänvisning till det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsministern få ställa följande frågor:

Anser statsministern att sammanslagningen av Skandinaviska banken och Stockholms enskilda bank har ökat eller minskat möjligheterna att utveckla en ekonomisk och social politik i folkflertalets intresse?

Anser regeringen att åtgärder bör vidtagas för att bryta storfinansens maktställning? Vilka är i så fall dessa åtgärder?

Avser regeringen att framlägga förslag om förstatligande av de stora privata affärsbankerna?

Denna anhållan bordlades.

§ 13 Interpellation nr 131 om svenskt erkännande av Republiken Sydvietnams provisoriska revolutionära regering

Ordet lämnades på begäran till

Fru MARKLUND (vpk), som yttrade:

Herr talman! Den nyligen genomförda Vietnamveckan visade en stark uppslutning i Sverige bakom kravet "USA ut ur Indokina". I detta uttrycks också den svenska opinionens sympati för folken i Indokina, som kräver rätt att i fred och frihet få upprätta människovärdiga

levnadsförhållanden i sina länder.

En fredsuppgörelse, byggd på den plan i sju punkter, som framlagts i Paris av Sydvietnams provisoriska revolutionära regerings chefsförhandlare, skulle kunna bilda upptakten till en sådan utveckling. Ett starkt uttalat svenskt stöd för sjupunktsprogrammet skulle därför ha betydelse, inte endast för att förkorta kriget och minska de nu dagliga och enorma förlusterna i människoliv och materiel, utan också när det gäller att bidra till ett gott utgångsläge för den fredliga utvecklingen i de berörda länderna.

Sydvietnams provisoriska revolutionära regering har ett överväldigande stöd från det vietnamesiska folket. Den har befriat fyra femtedelar av landets territorium och verkar för nationell oavhängighet och ett slut på det amerikanska angreppskriget. Sedd mot dessa fakta framstår Saigon-juntan i all sin ynklighet. Årets presidentval i Sydvietnam, som de styrande i USA ville göra till en demokratisk kuliss, blev i stället en drastisk illustration av tillståndet i den regim, som hålls uppe enbart med amerikansk hjälp.

Läget i Sydvietnam, som i utrikesutskottets motiveringar för avslag på motionsyrkanden om erkännande av PRR betecknats som "oklart" och "föränderligt", torde därför nu bara kunna bedömas på ett sätt: Det är Sydvietnams provisoriska revolutionära regering som representerar folket, och det är dess fredsplan i sju punkter som på ett avgörande sätt kan få utvecklingen i nya banor i hela Indokina.

Utifrån dessa konstateranden och med hänvisning till den obestriddiga starka opinionen i Sverige för ett snabbt slut på krigföringen i Indokina är det nödvändigt att även officiella ställningstaganden blir redovisade.

Med hänvisning därtill ber jag om kammarens tillstånd att till herr utrikesministern få ställa följande frågor:

Avser utrikesministern att via den svenska FN-delegationen eller på annat sätt uttala Sveriges stöd för kravet i PRR:s sjupunktsprogram att USA skall lämna Indokina?

Hur ser utrikesministern nu på frågan om svenskt erkännande av Republiken Sydvietnams provisoriska revolutionära regering?

Denna anhållan bordlades.

§ 14 Interpellation nr 132 ang. tidpunkten för tillsättandet av en utredning om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun, m. m.

Ordet lämnades på begäran till

Herr ENGSTRÖM (vpk), som yttrade:

Herr talman! Kommunernas utgifter och den kommunala utdebiteringen fortsätter att stiga i rask takt. Från 1960 till 1970 har kommunernas utgifter stigit från 10,6 till 37 miljarder kronor, en ökning med 135 procent räknat i 1960 års penningvärde. Medan stat och kommun år 1960 använde ungefär lika stor del av bruttonationalprodukten för konsumtion och investeringar – 13,5 respektive 14 procent –

så var motsvarande siffror 1970 för staten 11,9 procent, medan kommunernas andel stigit till 20,2 procent.

Under samma period har den orättvisa kommunalskatten, som hårdast drabbar låg- och medelinkomsttagarna, stigit från en medelutdebitering på 14:63 till 22:54; en ökning med 54 procent.

Beräkningar utförda av Kommunförbundets kommunalekonomiska avdelning för något år sedan förutsåg en genomsnittlig kommunal utdebitering på 25 kronor år 1975. Den för året avslutade skattebehandlingen i landstingen och den pågående skattebehandlingen i kommunerna tyder på att man redan i år i rask takt nalkas en medelutdebitering på 25 kronor. Många kommuner har redan genombrutit och kraftigt överskridit detta skattestreck.

Orsakerna till den snabba ökningen av kommunalskatterna under 1960-talet är välkända. Kommunerna har av staten pålagts och på grund av samhällsutvecklingen sett sig tvungna att ta på sig nya och kostnadskrävande utgifter. Statsbidragens andel av kommunernas totala inkomster har för samma period i stort sett förblivit oförändrade. Därutöver har nya ekonomiska bördor lagts på kommunerna bl. a. genom omsättningsskatten och den senare införda och nyligen höjda mervärdesskatten. Enbart den senaste höjningen har av Landstingsförbundet och Kommunförbundet uppskattats till 55–75 öre per skattekrona.

Folkomflyttningen till ur kapitalets synpunkt ”produktiva och lönsamma regioner” får i hög grad betalas av landstings- och primärkommunerna såväl i avfolkningslän som i de växande storstadsregionerna. Såväl avfolknings- som expansionskommunerna har trots kraftigt ökad kommunal utdebitering stora svårigheter att klara en tillfredsställande kommunal och social service.

Den 1966 inledda omläggningen av bostadspolitiken har lett till snabbt stigande hyror i nyproduktionen, vilket har lagt nya tunga bördor på kommunerna. Statens åtgärder och stöd för en socialt inriktad bostadspolitik med sikte på att hålla hyrorna nere har minskat. I stället för att pressa tillbaka spekulativen i mark, byggnadsproduktion och byggande, vilket främst måste ses som en statlig uppgift, har hyrorna tillåtits klättra i höjden som aldrig tidigare. Samtidigt har staten minskat sitt finansiella engagemang för att hålla hyrorna nere.

De statliga bostadstilläggen uppgår till blygsamma 460 miljoner kronor. Kommunerna har tvingats kompensera detta med kommunala bostadstillägg. I t. ex. Storstockholmsområdet beräknades dessa för 1971 till 35 miljoner kronor. Siffran har senare fått räknas upp till 75 miljoner. För 1972 räknar många kommuner med upp till en tredubbling av de kommunala bostadstilläggen jämfört med 1971. Trots kraftigt höjda kommunala bostadstillägg tvingas många kommuner gå in med kraftigt ökade socialbidrag för att hjälpa främst de unga barnfamiljerna att klara rekordhyrorna i de senaste årens nyproduktion. De kraftigt ökade hyrorna höjer i rask takt även kommunernas utgifter för folkpensionärernas bostadstillägg.

Bostadssegregationen ökar i rask takt inom kommunerna och regionerna. *Kommuner med stor inflyttning av unga barnfamiljer och lågavlönade tvingas att lägga en oproportionerligt stor del av de ökade utgifterna på*

kommunala bostadstillägg och socialbidrag för hyreskostnaderna, medan andra kommuner slipper mycket billigt undan på detta område.

Statens uppgift måste vara att pressa ned rekordhyrorna genom ingripande mot spekulationen i mark, byggnadsmaterialproduktion och byggande samt genom gynnsammare finansieringsvillkor. Så länge detta inte görs är det rimligt att staten övertar kommunernas ökade kostnader för bostadstillägg och socialbidrag.

Antalet daghemsplatser måste snabbt utökas. Huvudprincipen måste vara att alla kvinnor skall ha rätt till eget arbete och egen inkomst. I nya bostadsområden tvingas båda makarna till förvärvsarbete om de skall kunna klara rekordhyrorna utan att begära socialbidrag. Gjorda utredningar visar att ökat barnstugebyggande inte innebär ökade totalutgifter för samhället. Kvinnor, som går ut i förvärvsarbete genom att barn tillsynen ordnas, betalar i skatt tillräckligt för att finansiera daghemsbyggandet. Men kommunerna, som har de högsta kostnaderna för daghemsbyggandet, kan bara tillgodogöra sig en del av de ökade skatteintäkterna och höjer i många fall i stället avgifterna. En stor del av skatteintäkterna tillfaller staten, som svarar för en blygsam del av barnstugekostnaderna.

Kommunerna står nu inför den omöjliga uppgiften att snabbt tillfredsställa såväl kraven på större insatser på service- och socialsektorn som att öka investeringarna för att hjälpa upp sysselsättningen och samtidigt hålla igen på höjningen av de orättvisa kommunalskatterna, som hårdast drabbar låg- och medelinkomsttagarna. Staten har till skillnad från kommunerna möjligheter att finna nya inkomstkällor och att omfördela skattebördan i inkomstutjämnande syfte.

Vårriksdagen förnyade sitt krav på regeringen om en snabb utredning för ändrad kostnadsfördelning mellan staten och kommunerna. Riksdagen underströk särskilt angelägenheten av statliga grundbidrag till kommunerna för folkpensionärernas bostadstillägg.

Kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna var huvudfrågan vid Svenska kommunförbundets kongress i Luleå i juni. Kongressen underströk med skärpa angelägenheten av att staten tar på sig en större andel av kommunernas kostnader nu och att kommunerna ges vidgade lånemöjligheter.

Kommunförbundets styrelse har nu ytterligare konkretiserat kongressens krav i en skrivelse till regeringen. Styrelsen avvisar på nytt mycket bestämt att man först skall avvakta länsberedningens utredning om uppgiftsfördelningen mellan staten och kommunerna och kräver att utredningen om ändrad kostnadsfördelning göres utan dröjsmål samt att Kommunförbundet bereds representation i utredningen. I likhet med vad vänsterpartiet kommunisterna upprepade gånger framfört anser Kommunförbundets styrelse att en utredning om hela kostnadsfördelningsproblemet inte får utgöra hinder för en omedelbar höjning av statsbidragen för sådana verksamheter där ökade statliga bidrag är särskilt motiverade. Som konkreta exempel på detta nämner Kommunförbundets styrelse ökade bidrag till barnstugeverksamheten för att säkerställa en fortsatt nödvändig utbyggnad av denna, ökade anslag för kommunernas väghållning, ökade statliga anslag till bostadstillägg för barnfamiljer och statliga bidrag för folkpensionärernas bostadstillägg. Dessa krav överens-

stämmer helt med vad vänsterpartiet kommunisterna fört fram som omedelbara områden för ökade statliga insatser för att lätta den kommunala skattebördan. Kommunförbundets styrelse understryker också mycket kraftigt angelägenheten av att kommunerna bereds väsentligt ökat utrymme på lånemarknaden. De nuvarande låneförhållandena för kommunerna är fullständigt orimliga. Även när kommunerna beviljats tillstånd att ta upp lån saknar de garantier för att få låna pengar till rimliga räntor. Kommuner med stort upplåningsbehov tvingas att på den privata lånemarknaden betala räntor som med 3-4 procent överstiger kommunlåneräntan och gällande diskonton för att klara beslutad och tillstyrkt upplåning.

Mot bakgrunden av vad som här anförts hemställer jag om kammarens tillstånd att få ställa följande frågor till herr finansministern:

1. När avser regeringen att tillsätta den av riksdagen begärda utredningen om ändrad kostnadsfördelning mellan staten och kommunerna?

2. När avser regeringen att lägga fram förslag om statliga grundbidrag för folkpensionärernas bostadstillägg?

3. Avser regeringen att snabbt tillmötesgå kommunernas krav om ökade statliga bidrag för i första hand snabb utbyggnad av barnstugorna, för kommunernas väghållning och bostadstillägg för barnfamiljer?

4. Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att öka kommunernas lånemöjligheter och garantera att kommunlån fås till rimliga räntor?

Denna anhållan bordlades.

§ 15 Interpellation nr 133 ang. principerna för svenskt erkännande av annan stat, m. m.

Ordet lämnades på begäran till

Fru RYDING (vpk), som yttrade:

Herr talman! Frågan om ett svenskt erkännande av stater med vilka ännu inte diplomatiska förbindelser har upprättats har behandlats i riksdagen vid ett flertal tillfällen. I en interpellationsdebatt den 7 december 1967 ingick förre utrikesministern i svaromål om de allmänna principerna för sådana erkännanden. Han yttrade:

”Vid bedömningen av erkännandefrågor kan man anlägga olika synpunkter. I Sverige brukar vi i första hand anse avgörande att den makt, som skall erkännas, har vunnit ett rimligt mått av självständighet utåt och som någorlunda allmänt godtagits av omvärlden. Vidare krävs en rimlig stabilitet inåt, genom att det finns statliga myndigheter som faktiskt upprätthåller kontroll över ett visst territorium och där utövar suveräna befogenheter.

Enligt praxis ges svenskt erkännande, när vi dels anser att minimikraven är uppfyllda, dels finner att inga särskilda skäl talar emot erkännande.”

Varken nu eller då detta yttrades torde kunna ifrågasättas att de allmänna kriterierna eller minimikraven inte uppfylles då det gäller en av

de stater vars erkännande på sistone vunnit allt större aktualitet, nämligen Tyska demokratiska republiken. Återstår frågan om det finns några "särskilda skäl" som "talar emot" ett erkännande och vilka dessa i så fall är. Rimligen bör då också tas med i övervägandena vilka skäl som talar *för* ett erkännande. Det vore mot bakgrunden av den onekligen nya situation som nu råder av stort intresse om utrikesministern ville uttala sig i denna fråga.

Det kan inte gärna hävdas – i varje fall inte på sätt som tidigare varit fallet – att DDR befinner sig i "skärningspunkten mellan de olika stormaktsintressen som är involverade här", vilket anfördes i debatten den 7 december 1967. En fyrmaktsöverenskommelse har slutits om Västberlin, och Förenta staterna, Storbritannien och Frankrike har betecknat DDR som en suverän stat. Detta är fallet också med Tyska förbundsrepubliken, som inlåtit sig på förhandlingar med grannlandet DDR. Vårt grannland Finland har vänt sig till de båda tyska staterna med förslag om upptagandet av normala diplomatiska förbindelser och därvid även uttalat sig för deras inträde i Förenta nationerna. Onekligen är allt detta uttryck för betydelsefulla steg i riktning mot en normalisering av förbindelserna mellan Europas stater.

Sverige bör inte förhålla sig passivt avvaktande i denna situation utan lämna sin medverkan till att ytterligare främja en sådan utveckling. Detta skulle bidra till en sådan positiv utveckling av Tysklandsfrågan som i flera sammanhang bedömts kunna öppna vägen till inkallandet av en europeisk säkerhetskonferens. Ett skäl brukar dock anföras mot ett svenskt erkännande av DDR, nämligen att detta skulle verka "störande" på kontakterna mellan Förbundsrepubliken Tyskland och Tyska demokratiska republiken. Det bör påpekas att dessa kontakter inte längre har karaktären av "dialog" utan är reella förhandlingar tillkomna som ett resultat av fyrmaktsöverenskommelsen. De enda som kunde tänkas bli "störda" av ett svenskt erkännande av DDR är de reaktionära kretsar i Västtyskland som över huvud taget inte önskar en normalisering av relationerna till sitt grannland. En fortsatt svensk vägran däremot att erkänna det reella förhållandet, att DDR existerar som suverän stat i Europas mitt, är en tillgång för den reaktionära propagandan i Västtyskland, som häri finner ett stöd för sin hållning.

Liksom fallet var då Sverige erkände Demokratiska republiken Vietnam, vilket överensstämde med de allmänna kriterierna för ett svenskt erkännande av annat land, bör Sverige anlägga en egen bedömning på denna fråga och härav dra den logiska konsekvensen att erkänna Tyska demokratiska republiken.

Med stöd av de anförda synpunkterna hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr utrikesministern få rikta följande frågor:

Delar statsrådet för sin del de i denna interpellation refererade allmänna principerna för ett svenskt erkännande av och upprättandet av diplomatiska förbindelser med annat land, och hur ser statsrådet på deras tillämpning när det gäller ett svenskt erkännande av Tyska demokratiska republiken?

Kan ett svenskt erkännande av Tyska demokratiska republiken emotses inom den närmaste tiden?

Nr 108

Torsdagen den
14 oktober 1971

Denna anhållan bordlades.

§ 16 Interpellation nr 134 ang. begärd utredning om sänkt pensionsålder för arbetare inom gruvindustrin

Ordet lämnades på begäran till

Herr HERMANSSON i Malmberget (vpk), som yttrade:

Herr talman! Höstrikdagen år 1968 beslöt med tillstyrkan från ett enhälligt lagutskott att bifalla yrkanden i bl. a. en vpk-motion om utredning angående sänkt pensionsålder för underjordsarbetande gruvarbetare. En mångårig och stark opinion från landets gruvarbetare står bakom detta krav. Det förtjänar erinras om att kort före det riksdagen fattade detta beslut hade en grupp riksdagsledamöter företagit studiebesök i bl. a. gruvor och uppenbarligen tagit djupa intryck av de arbetsförhållanden och den arbetsmiljö de blivit konfronterade med. De härav förmedlade intrycken var uppenbarligen inte utan inverkan på utskottets ställningstagande och riksdagens beslut. Mest sakkunniga torde dock obestriddligen de gruvarbetare vara, som under decennier uthärdat och måste uthärda detta tunga och påfrestande arbete.

Senast riktades uppmärksamheten på det sakligt berättigade kravet om lägre pensionsålder för denna arbetarkategori genom ett i pressen refererat brev till partiledarna från gruvarbetarfackföreningarna i Malmberget och Kiruna, avdelningarna 4 och 12 av Svenska gruvindustriarbetareförbundet. De hemställde om partiledarnas medverkan för att förverkliga kravet om en till 60 år sänkt pensionsålder för berörda arbetare.

Det anmärkningsvärda har emellertid inträffat, att pensionsförsäkringskommittén, som av regeringen erhöll uppdraget att effektuera riksdagens beställning av en utredning i denna fråga, ansett sig kunna besluta om att någon sådan utredning inte längre var behövlig. Pensionsförsäkringskommittén lämnar detta meddelande i sitt slutbetänkande (SOU 1971:19). Anledningen anges vara att en överenskommelse om en lägre pensionering träffats den 9 juni 1969 mellan SAF:s allmänna grupp jämte andra arbetsgivarorganisationer och Gruvindustriarbetareförbundet. I överenskommelsen stipuleras en pensionsålder av 65 år med viss angiven möjlighet till pensionsålder vid 63 år.

Frågan huruvida gruvarbetarnas pensionsfråga skall lösas lagstiftningsvägen eller genom överenskommelse mellan parterna – sedan riksdagen en gång för sin del uttalat sig för en utredning härom – bör tillkomma riksdagen själv att avgöra. Redan innan riksdagen hösten 1968 beställde denna utredning förelåg ett i begränsad mening träffat avtal år 1961 om en lägre pensionering än den allmänna pensionsåldern om 67 år. Överenskommelsen ansågs emellertid av gruvindustrins arbetare fullständigt otillfredsställande. Riksdagen ansåg sig också för sin del oförhindrad att oaktat denna överenskommelse hos regeringen begära en utredning

om lägre pensionsålder för gruvarbetarna. Situationen har i sak inte undergått någon förändring sedan den återopade överenskommelsen träffades år 1969. Vid Gruvindustriarbetareförbundets extra kongress år 1970 riktades en mycket stark kritik mot denna överenskommelse. Det faktum att två stora fackliga förbundsavdelningar i Norrbotten nu aktualiserat kravet om en pensionering vid 60 år, vilket stöds av 2 571 namnunderskrifter, vittnar ytterligare om den starka opinionen för en bättre lösning än den som träffades vid överenskommelsen den 9 juni 1969. Slutsatsen bör alltså bli att riksdagen ges möjlighet att – såsom förutsattes genom riksdagsbeslutet år 1968 – ta ställning till frågan om en lösning lagstiftningsvägen av gruvarbetarnas pensionering.

Med stöd av det anförda hemställer jag om kammarens medgivande att till herr socialministern Aspling få rikta följande frågor:

1. Fattades pensionsförsäkringskommitténs beslut om att icke efterkomma riksdagens beställning av en utredning om sänkt pensionsålder för arbetare i gruva i samförstånd med departementschefen?

2. Om så icke är fallet är statsrådet beredd att i annan ordning låta fullfölja den av höstriksdagen beställda utredningen om lägre pensionsålder för underjordsarbetande inom gruvindustrin, som beaktar de aktualiserade kraven om pensionering vid uppnådda 60 år samt med en tillfredsställande storlek av pensionen, och att utredningen utföres så att förslag skyndsammast möjligt kan föreläggas riksdagen?

Denna anhållan bordlades.

§ 17 Interpellation nr 135 om en översyn av bestämmelserna angående utrustningen på motorcyklar

Ordet lämnades på begäran till

Herr ANDERSSON i Örebro (fp), som yttrade:

Herr talman! I arbetet för en höjning av trafiksäkerheten i landsvägs- trafikerna krävs bl. a. fortgående överväganden huruvida nu gällande föreskrifter rörande fordons beskaffenhet och utrustning kan anses svara mot dagens behov, och om ändringar eller tillägg är påkallade. Sådana överväganden torde i första hand fås genom studier och undersökningar rörande trafikolyckornas orsaker.

Den tekniska utvecklingen på fordonsområdet har under senare år varit starkt framträdande, och motorcyklar är i det sammanhanget ej undantagna. De motorcyklar som i dag marknadsföres är utrustade med betydligt starkare motorer och har höjda prestanda i förhållande till vad som tidigare var standard. Detta har medfört att man i andra länder och genom internationella organ har vidtagit trafiksäkerhetsåtgärder för att höja säkerhetskraven. På motsvarande sätt har de svenska kraven icke ändrats.

Några föreskrifter om att motorcyklar skall vara utrustade med en ur trafiksäkerhetssynpunkt så betydelsefull utrustning som körriktningsvisare och stopplykta föreligger icke. Även om moderna motorcyklar i allt större omfattning utrustas med detta som standard, borde sådan

säkerhetsutrustning krävas. Det är ett känt förhållande att förare av motorcyklar ofta inte följer föreskrifterna i 50 § 1 mom. vägtrafikförordningen om teckengivning med arm vid sväng och stannande. Detta torde till stor del bero på att teckengivning på sådant sätt är besvärlig, när föraren samtidigt skall sköta gasreglage och koppling. För trafiksäkerheten är detta förhållande icke tillfredsställande.

För motorcyklar föreligger ej heller krav på att dessa skall vara utrustade med hastighetsmätare, vilket framstår som en brist ur trafiksäkerhetssynpunkt. Utan hastighetsmätare på fordonet torde det vara förenat med en betydande grad av svårighet för föraren att bedöma dess hastighet. Det framstår därför som angeläget för ett höjande av säkerheten i trafiken att åtgärder vidtages för att förbättra utrustningen på motorcyklar med stopplykta, körriktningvisare och hastighetsmätare.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr kommunikationsministern få ställa följande fråga:

Avser statsrådet att framlägga sådana förslag till nya föreskrifter rörande fordons utrustning att stopplykta, körriktningvisare och hastighetsmätare krävs på motorcyklar?

Denna anhållan bordlades.

§ 18 Interpellation nr 136 om en parlamentarisk kommission för utredning av vissa förhållanden inom den statliga företagsverksamheten

Ordet lämnades på begäran till

Herr DAHLÉN (fp), som yttrade:

Herr talman! Allt fler uppgifter kommer fram om missförhållanden i en del statliga företag. I vissa fall uppges uppenbara oegentligheter ha förekommit liksom svåra omdömesfel. Självfallet kan inte sådana påståenden få stå oemotsagda.

Det är därför värdefullt, att justitiekanslern fått i uppdrag att utreda den rent rättsliga sidan av bl. a. sådana lånetransaktioner som utförts av förenade fabriksverken. Denna undersökning är dock inte tillräcklig. En närmare utredning om vissa grundläggande förhållanden inom Statsföretag AB och dess föregångare liksom om förhållandena inom vissa enskilda statsföretag som haft påtagliga svårigheter under senare tid bör verkställas. Man bör klarlägga vilken roll Statsföretag AB och dess föregångare haft i samband med de uppenbara svårigheter enskilda statsföretag haft. Riksdagen fastlade principer för relationerna mellan Statsföretag AB och enskilda statliga företag. Ett klarläggande av om dessa principer följts bör göras. Det är också angeläget att uppmärksamma, vilka lärdomar för framtiden som man kan dra av den nu vunna erfarenheten.

En parlamentarisk undersökningskommission bör tillsättas med en representant för respektive riksdagsgrupp, gärna under ordförandeskap av en erfaren jurist. De former som finns för insyn i den statliga företagsverksamheten via de av riksdagen utsedda ledamöterna är uppenbarligen inte tillräckliga för denna mer djupgående undersökning.

Under hänvisning till det anförda hemställes om kammarens tillstånd

att till herr industriministern få rikta följande fråga:

Är statsrådet villig att tillsätta en parlamentarisk undersökningskommission med representanter för respektive riksdagsgrupp med uppgift att klarlägga de av mig påtalade förhållandena inom den statliga företagsverksamheten?

Denna anhållan bordlades.

§ 19 Interpellation nr 137 ang. dataregistreringen av medborgare

Ordet lämnades på begäran till

Fru ANÉR (fp), som yttrade:

Herr talman! Moderna läroböcker i företagsledning understryker numera unisont att när man inför ADB-teknik för att underlätta företagets drift på en eller flera punkter eller inom företaget som helhet måste man från början samarbeta med de anställda. De anställda måste själva få vara med och säga ifrån hur datasystemet skall vara utformat för att tillgodose deras egna krav på en tillfredsställande arbetssituation. Gör man inte detta, uppstår en mängd medvetet eller omedvetet motstånd mot datorerna, som gör att dessa blir till mycket mindre nytta än som planerats, och/eller kommer att kosta mycket mer än man beräknat.

Dessa socialpsykologiska fakta gäller i oförminskad grad för samhällets användning av datorer. Här behövs i om möjligt ännu högre grad medborgarnas förtroende och samarbete för att de stora, invecklade och dyra datasystemen skall fungera till allas bästa. Som JO Wennergren yttrat i ett föredrag: "De som skall lämna uppgifterna om sig bör också ha ett ord med i laget, både i en allmän debatt och genom sina företrädare i riksdagen." Dessa ord gällde speciellt den senaste FoB-räkningen och avsåg att motarbeta uppfattningen att endast konsumenter av data skulle få vara med och bestämma hur datainsamlingen skulle organiseras, medan dataproducenterna, dvs. alla i riket mantalsskrivna, lämnades helt utanför den närmare utformningen av frågeformuläret.

Nu planeras en rad nya, utomordentligt omfattande statliga informationssystem. Jag vill särskilt nämna det centrala personregistret (CPR) och det personaladministrativa informationssystemet (PAI), varav det första omfattar samtliga medborgare och det andra samtliga statsanställda. I det senare kommer alltså att inflyta betydligt intimare personuppgifter än i det förra. En lärares vistelse ett par månader på mentalsjukhus finns i ett sådant register, liksom omdömen om lokföraren som fick ett nervöst sammanbrott.

Om denna situation har professor Walter Goldberg vid handelshögskolan i Göteborg sagt: "Ju starkare och mera centraliserat samhället blir, ju fler data om 'den svage' samhället självt genererar och använder med eller utan 'den svages' vetskap – som arbetsgivare, bidragsgivare, granskare, bedömare, domare och normgivare – desto större krav på neutralitet och kontroll över databankerna bör resas."

Denna kontroll blir oöverkomligt dyr, om den inte planeras in i ADB-systemen från början. Enligt vad direktör Per-Gunnar Vinge i

Industriförbundet säger finns det t. ex. ännu ingen säker metod att fastställa om terminalfrågaren verkligen är den han utger sig för att vara. Det betyder att inget säkerhetssystem ännu kan garantera att de personliga uppgifterna i en viss databank, som i princip är skyddade av sekretesslagen, inte kan plockas ut av en oauktoriserad person. På många andra punkter är datasekretessens goda funktion helt beroende av att den på ett genomtänkt sätt planerats in ända från början i datorers uppbyggnad.

En väsentlig synpunkt härvid är att datasekretessen betraktas av den offentliga administrationen som en utgift den måste bära, medan de skador som kan åstadkommas genom att den enskilde medborgarens data missbrukas måste betalas av den enskilde. Motivationen för att göra sekretessen, dvs. datorernas laglydighet, så fullständig som möjligt är alltså ganska dålig hos den som har makt att utforma den och desto större hos den som inte har någon makt alls. Dessa skeva förhållanden kan endast rättas till genom lagar som noggrant definierar rätten till skadestånd och risken för straff om datasekretessen brytes.

Lagar av denna art kommer, hoppas vi, att föreslås av nu sittande utredningar. Men ännu har vi inte sett dem och under tiden går t. ex. både CPR och PAI mot sin fullbordan. Bör inte datorerna vänta på lagarna i stället för tvärtom?

Med hänvisning till det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr finansministern få ställa följande fråga:

Kommer dataregistreringen av medborgare respektive statsanställda i CPR och PAI att stoppas, till dess de väntade lagarna om sekretesskydd i dataåldern har trätt i kraft?

Denna anhållan bordlades.

§ 20 Interpellation nr 138 ang. möjligheterna för äldre förvärvsarbetande att få förtidspension

Ordet lämnades på begäran till

Herr JONSSON i Mora (fp), som yttrade:

Herr talman! Genom riksdagsbeslut våren 1970 vidgades möjligheterna för äldre förvärvsarbetande att få förtidspension. De nya bestämmelserna, som trädde i kraft den 1 juli 1970, syftade till att ge personer, som inte orkar med sitt arbete eller som friställs utan att annat lämpligt arbete står till förfogande, ökad möjlighet att efter individuell prövning erhålla förtidspension. Vidare uppmjukades vissa andra krav för rätt till förtidspension.

Denna reform var mycket angelägen. Kraven på ändrade villkor för förtidspension hade då under flera år rests av folkpartiet. I bl. a. en partimotion till 1967 års riksdag föreslogs en skyndsamt utredning av möjligheterna att ge förtidspension åt äldre personer efter arbetsmarknadskriterier. I en partimotion till 1969 års riksdag föreslog folkpartiet att en utredning skulle tillsättas med uppgift att bl. a. överse reglerna för förtidspension. Under 1969 utreddes också dessa frågor av riksförsäk-

ringsverket. Vid riksdagsbehandlingen av regeringens förslag kunde folkpartiet i stort instämma i detta. I utskottsreservationer uttalade sig dock folkpartirepresentanterna bl. a. för en lägre åldersgräns vid avgörandet av vad som borde anses som äldre arbetskraft.

De nya reglerna var dock generellt hållna och gav utrymme för tolkningar. Det gällde främst den medicinska prövningen, som är ett krav för erhållande av förtidspension. I fråga om dessa äldre personer gjordes det klart att arbetsmarknadskriterierna skulle vara vägande. Det ifrågasattes dock vid riksdagsbehandlingen om medicinsk prövning i dessa fall var nödvändig. Utskottet ansåg emellertid att kravet på en arbetsinvaliditet på medicinsk grund, sjukdom eller kraftnedsättning, skulle upprätthållas. Man hänvisade bl. a. till att en alltför långtgående uppmjukning skulle kunna få den följden att arbetsgivare blev mindre benägna att anställa äldre arbetstagare. Man framhöll dock att den medicinska prövningen inte behövde bli mer djupgående. Utskottet avstyrkte yrkanden i motioner om att äldre personer som friställs skulle kunna förtidspensioneras utan medicinsk prövning. Man överlät vidare åt de tillämpande myndigheterna att avgöra hur prövningen borde utformas för att motsvara syftet med de nya bestämmelserna.

De nya reglerna har nu tillämpats under drygt ett år. Det synes nu uppenbart att tolkningen av bestämmelserna medfört problem. I uppmärksammade utslag från sommaren 1971 har försäkringsdomstolen vägrat sökande förtidspension. I underliggande instanser har utslagen varierat. I åtminstone något av de aktuella fallen torde just frågan huruvida den sökande varit direkt medicinskt handikappad ha varit utslagsgivande. Utslagen i försäkringsdomstolen kan verka prejudicerande för lägre instansers ställningstagande. Risk finns alltså för en snävare tolkning av bestämmelserna än som var riksdagens uppfattning. Försäkringsdomstolens utslag i några andra fall liksom förhållandet att domstolen inte var enig i vissa utslag innebar vidare att vägledningen för försäkringskassorna är begränsad.

Det torde därför vara nödvändigt att klarare fastslå vilka krav som bör ställas för att en äldre person, som av arbetsmarknadsskäl inte kan få arbete, skall erhålla förtidspension. Härvid är också viktigt att klart slå fast att den medicinska prövningen, om den inte helt kan avskaffas, ges underordnad betydelse och att i detta syfte lagstiftningen bör kompletteras, alternativt klara anvisningar om uttolkningen av lagstiftningen utges. Den mänskliga och generösa bedömningen i dessa förtidspensionsfall, som hävdats av folkpartiet och som riksdagen avsett, måste få fullt genomslag.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr socialministern Aspling få ställa följande fråga:

Vill statsrådet medverka till sådan lagändring, alternativt att sådana anvisningar och rekommendationer utges, att den äldre arbetskraftens möjligheter att erhålla förtidspension inte försvåras genom en strikt tillämpning av kravet på medicinsk prövning?

Denna anhållan bordlades.

Ordet lämnades på begäran till

Herr EKINGE (fp), som yttrade:

Herr talman! Gjorda undersökningar visar att elförbrukningen i vårt land sannolikt kommer att fördubblas under det närmaste decenniet. Om man skall kunna klara denna ökade efterfrågan synes det ofrånkomligt med en ökning av elproduktionen genom anläggande av kärnkraftverk och oljekraftverk. Även om kärnkraftutbyggnaden i vårt land kommer att öka under 1970-talet och, enligt CDL:s prognoser, år 1980 utgöra den dominerande delen av utbyggnaden, måste man ändå räkna med att även oljekraftverk måste anläggas för att klara den ökade efterfrågan.

Samtidigt synes det uppenbart att oljekraftverken utgör ett starkt hot mot vår miljö. Detta blir särskilt märkbart om anläggningarna lokaliseras till platser, som genom sin karaktär av natur-, fritids- och rekreativområden är särskilt känsliga. För att i görligaste mån eliminera dessa risker är det angeläget att den aviserade fysiska riksplanen framlägges utan dröjsmål. Skulle tillstånd komma att ges till så stora utbyggnader som på senaste tiden föreslagits, utan att en fysisk riksplan föreligger, föregriper man syftet med denna plan.

Den utbyggnad av Marvikens kraftstation från nu planerad anläggning för ca 200 megawatt till en produktion av över 900 megawatt, som statens vattenfallsverk i september månad 1971 ansökt om tillstånd för hos koncessionsnämnden, synes i många avseenden utgöra ett sådant miljöhot som här nämnts. Till detta kan också läggas de uppenbara riskerna för oljeskador och luftföroreningar samt farorna för fiskbeståndet. I samband med den information som lämnats om den gjorda ansökan har även nämnts andra orter som tänkbara för lokalisering av ytterligare oljekraftverk utmed Sörmlandskusten. Att denna planering sker till synes utan hänsynstagande till de olika faktorer som måste vara vägledande vid upprättandet av en fysisk riksplan, måste anses otillfredsställande och inge medborgarna i de aktuella områdena en stark känsla av osäkerhet.

Med hänvisning till det anförda får jag anhålla om kammarens tillstånd att till herr civilministern få framställa följande fråga:

Överensstämmer den planerade utbyggnaden av Marvikens kraftstation med de värderingar som ligger till grund för arbetet med den fysiska riksplaneringen?

Denna anhållan bordlades.

§ 22 Interpellation nr 140 ang. åtgärder för förbättrad trafiksäkerhet

Ordet lämnades på begäran till

Herr STÅLHAMMAR (fp), som yttrade:

Herr talman! Folkpartiet har under flera år föreslagit att ett program för samordnad satsning på ökad trafiksäkerhet skulle utarbetas i syfte att åstadkomma en minskning av trafikolyckorna med i första hand 50

procent. Regeringen har lika länge avvisat kravet. Det är därför mycket glädjande att trafiksäkerhetsverket trots denna avvisande attityd från regeringen ändå tänker presentera alternativa program för det fortsatta trafiksäkerhetsarbetet.

Enligt pressmeddelande från trafiksäkerhetsverket kommer dessa alternativ att utgå från målsättningen om oförändrad omfattning respektive 20 procents, 40 procents och 60 procents minskning av trafikolyckorna. Det är mycket värdefullt att debatten och anslagstilldelningen kan baseras på denna typ av målformuleringar. Kommentarer i pressen har också varit mycket positiva.

I årets partimotion angående trafiksäkerheten föreslår folkpartiet en rad åtgärder vars inverkan på trafiksäkerheten är odiskutabel. Det är fråga om att i trafikpolitiken prioritera de säkra trafikmedlen, att effektivisera trafikutbildningen för både barn och vuxna, att bygga ut trafikövervakningen, att genom lagstiftning och avgifter tvinga fram säkrare bilar, att planera och bygga om vägar och gator så att riskerna för trafikolyckor minskar etc. Alla dessa åtgärder kommer enligt tidningsuppgifter att finnas med i trafiksäkerhetsverkets alternativplanering. Vissa av dessa åtgärder är emellertid mycket kostsamma. Det är därför angeläget att de olika programmen kompletteras med ingående kostnadsberäkningar.

Viktigt att komma ihåg är emellertid att det i de flesta fall inte är fråga om att öka totalkostnaderna för trafiken. Kostnaderna för trafikolyckor bär samhället redan. De har beräknats till 2 500 miljoner kronor per år, vilket snarare torde vara en underskattning än en övervärdering. En minskning av trafikolyckorna med t. ex. 60 procent skulle följaktligen innebära en reducering av de samhällsekonomiska kostnaderna med 1 500 miljoner kronor. De värdefullaste vinsterna med färre trafikolyckor är dock att tragedier och omänskligt lidande i motsvarande mån undvikas.

När effekterna av olika trafiksäkerhetsprogram ställs mot de rent statsfinansiella konsekvenserna får inte kortsiktiga sparsamhetsskäl förlida regering och riksdag att avvisa de i dag kostsammare alternativen, vars överlägset gynnsamma effekter utfaller på längre sikt. I den hårda konkurrens om statens utgifter som nu finns måste emellertid politikerna vara övertygade om att effekterna för samhället motiverar varje kostnadsökning. Det kan med hänsyn till det utomordentligt angelägna behov som en helhjärtad satsning på förbättrad trafiksäkerhet är behöva bli fråga om nya finansieringskällor. En förutsättningslös diskussion om olika vägar att finansiera en ökad satsning på trafiksäkerheten måste därför fogas till de olika alternativa programmen.

Med hänvisning till det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr kommunikationsministern få ställa följande fråga:

Är statsrådet beredd att redogöra för de alternativa förslag till förbättrad trafiksäkerhet som trafiksäkerhetsverket har utarbetat och för regeringens inställning till de olika förslagen?

Denna anhållan bordlades.

Ordet lämnades på begäran till

Herr OLSSON i Kil (fp), som yttrade:

Herr talman! Trafikutskottet redogjorde vid behandlingen av årets trafikpolitiska motioner i skrivelse till Kungl. Maj:t för sin syn på trafikförsörjningens betydelse för en positiv befolknings- och näringslivsutveckling i landets olika delar. Utskottet underströk vidare den inställning som riksdagen tidigare givit uttryck för, nämligen att stor försiktighet måste iakttagas beträffande järnvägsnedläggelser. Den fortgående nedläggningen av trafiken på järnvägsnätet talar för att regeringen inte tagit denna riksdagens rekommendation på allvar. Det är så mycket mer anmärkningsvärt som regeringen, liksom andra bedömare av järnvägarnas roll i en med bl. a. regionalpolitiken, socialpolitiken och näringspolitiken integrerad trafikpolitik, torde sakna fullgott beslutsunderlag.

Utskottet framhöll att behovet av ytterligare åtgärder samt utrednings- och utvecklingsinsatser som kan vara motiverade för att åstadkomma en regionalpolitiskt och samhällsekonomiskt riktig anpassning och utveckling av transportapparaten motiverade att ett lämpligt trafikpolitiskt organ fick utvärdera och följa upp de trafikpolitiska åtgärderna samt aktivt medverka i en samordning av utredningsarbetet. Tyvärr stannade utskottets majoritet för att rekommendera att trafikpolitiska delegationen skulle ges denna uppgift. Folkpartiets ledamöter reserverade sig för att uppdraget i stället skulle ges åt en fristående parlamentarisk utredning. Det låga intresse som från departementets sida ägnats riksdagens förnyade propåer understryker riktigheten i kravet på en från departementet fristående utredning. Då nu trafikpolitiska delegationen givits denna uppgift är det angeläget att riksdagen informeras om innehållet i de utvidgade direktiv som utskottets majoritet förutsatte att delegationen skulle ges.

Den starka kritik som riktats mot SJ:s sätt att tillämpa 1963 års trafikpolitik, som lett till omfattande inskränkningar i tågtrafiken och nedläggningar av stationer och bandelar, måste leda till att en allsidig bedömning av järnvägarnas roll i en samordnad trafikpolitik nu blir en förstahandsuppgift för trafikpolitiska delegationen. Den samstämmiga och mycket allvarliga kritik mot SJ:s nedläggningspolitik som avgivits av berörda kommuner och landsting måste ställas mot SJ:s egna motiv för driftinskränkningar respektive nedläggningar. Utifrån en sådan neutral kartläggning av olika synsätt måste en precisering ske av de grunder efter vilka beslut om nedläggningar bör fattas. Till dess delegationen givits tillfälle att med stor skyndsamhet inkomma med förslag till sådana riktlinjer bör SJ:s ansökningar om ytterligare driftinskränkningar och nedläggningar som inte överensstämmer med berörda kommuners vilja avvisas.

Utskottet underströk vidare i sitt betänkande från i våras att därest nedläggning ändå måste ske skall sådan ersättningstrafik ordnas att kravet på god trafikförsörjning kan tillgodoses. Eftersom regeringen under de åtta år som den nuvarande trafikpolitiken varit gällande inte gjort klart för sig vilken innebörd begreppet "tillfredsställande trafikförsörjning"

skall ges, har ersättningstrafiken oftast inneburit en klar försämring av trafikservicen i regioner som blivit utan järnvägstrafik. Det kanske mest iögonfallande exemplet är ersättningstrafiken på Gotland. Där kräver SJ nu ersättning för olönsam busstrafik av Gotlands kommun med motiveringen att Gotland är en kommun och inte en statsbidragsberättigad "region". Detta konstlade resonemang strider mot uttalanden som gjordes i samband med sammanläggningen av Gotlands kommuner, då det uttryckligen klargjordes att detta inte skulle diskriminera Gotland. Jag utgår därför ifrån att den uppmaning som Svenska kommunförbundet riktat till regeringen kommer att följas. Kommunförbundet skriver: "I avvaktan på att ansvars- och kostnadsfördelningsfrågan beträffande den kollektiva trafikförsörjningen får en tillfredsställande lösning bör enligt styrelsens mening inga ytterligare krav ställas på kommunerna. De mycket omfattande krav på kommunala bidrag för olönsam busstrafik, som i första hand SJ har framfört, bör, åtminstone temporärt, inte tillgodoses av kommunerna utan av statsmakterna."

I samband med att kommunikationsministern offentliggjorde personella förändringar i trafikpolitiska delegationen utlovades att en beräkning inom den närmaste tiden skulle presenteras angående kostnaderna för ett bibehållande av den nuvarande omfattningen av järnvägsnätet. Det måste vara angeläget att en sådan beräkning inte begränsas till att gälla de statsfinansiella konsekvenserna på kort sikt utan också belyser de samhällsekonomiska konsekvenserna på längre sikt. Detta underlag måste vara av central betydelse för de förslag till riktlinjer som trafikpolitiska delegationen bör ges i uppgift att inkomma med. För den fortsatta debatten vore det emellertid av stort värde om kommunikationsministern fortast möjligt ville redogöra för dessa beräkningar även i riksdagen.

Med hänvisning till det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr kommunikationsministern få ställa följande frågor:

1. Vill statsrådet redogöra för innehållet i de utvidgade direktiv som givits trafikpolitiska delegationen?

2. Är statsrådet beredd att biträda förslaget om att inte besluta om ytterligare nedläggningar eller inskränkningar av järnvägstrafik mot berörda kommuners vilja förrän trafikpolitiska delegationen beretts tillfälle att närmare belysa dels järnvägarnas roll i en med bl. a. regional-, social- och näringspolitiken integrerad trafikpolitik, dels hur ersättningstrafiken vid nedläggningar som anses nödvändiga bäst skall tillgodoses?

3. Är statsrådet beredd att biträda förslaget att inga ytterligare krav får ställas på kommunerna beträffande bidrag till olönsam trafik förrän ansvars- och kostnadsfördelningen mellan stat och kommun för den kollektiva trafikförsörjningen är tillfredsställande löst?

4. Är statsrådet beredd att informera om de kostnadsberäkningar beträffande bibehållen järnvägstrafik som tidigare utlovats?

Denna anhållan bordlades.

Ordet lämnades på begäran till

Herr STRÖMBERG (fp), som yttrade:

Herr talman! Bostadspolitiken har sedan länge haft som mål att avskaffa trångboddheten och de omoderna lägenheterna samt att den genomsnittliga hyran inte skulle ta i anspråk mer än en femtedel av en industriarbetares lön.

En betydande förbättring i bostadsbeståndet och av bostadsförhållandena i allmänhet har ägt rum under 1960-talet. Fortfarande bor emellertid många människor trångt och i omoderna lägenheter. Kostnaderna inom bostadsbyggandet ökade starkt i början av 1960-talet fram till mitten av år 1966. Den därpå följande perioden 1967–1969 var relativt stabil ur kostnadssynpunkt, varpå prisökningarna fortsatt.

De senaste åren har lägenhetsytan genomgående minskat, vilket har lett till en viss minskning av hyran per lägenhet i Storstockholm och Stormalmö. I de övriga ortsgrupperna har däremot även hyran per lägenhet ökat. Minskningen av lägenhetsytorna får ses mot bakgrund av att det blivit svårare att omedelbart få avsättning för alla nybyggda lägenheter.

Med den bostadspolitiska målsättningen att högst 20 procent av lönen skall behöva disponeras för hyran skulle en industriarbetare i genomsnitt kunnat betala en hyra på 4 600 kronor år 1969. En lägenhet på tre rum och kök i allmännyttigt bostadsföretags nyproduktion kostade då emellertid 5 960 kronor i hyra i kommuner med mindre än 60 000 invånare och 7 590 kronor i Storstockholm.

Det nuvarande systemet för bostadstillägg till barnfamiljer genomfördes i stället för ett förslag från familjepolitiska kommittén om ökat stöd åt barnfamiljer. Förstärkningen av det ekonomiska stödet till de barnfamiljer som har de största ekonomiska svårigheterna skulle utformas så, att det också medverkar till att höja familjernas bostadsstandard. De tidigare familjebostadsbidragen ersattes av nya inkomstprövade tillägg. Ett grundbelopp som ökar med antalet barn i familjen skulle utgå utan särskilda bostadsvillkor. Dessutom skulle ett tilläggsbelopp utgå i syfte att höja familjernas bostadsstandard. Tilläggsbelopp utgår nu till familjer med antingen minst två rum och tre barn eller minst fyra rum och två barn. Flera kommuner har väsentligt utvidgat det kommunala hyresanknutna bostadstillägget, men detta synes inte vara tillräckligt. Ett starkt oroande inslag i utvecklingen är att kommunernas utgifter för socialhjälp har ökat väsentligt och att denna ökning till en del synes bero på svårigheter för hushåll att betala hyror i nybyggda hus.

Det måste vara något fel med samhällets familjepolitik när familjer med hyggliga fasta inkomster måste få socialhjälp. Inte heller förra årets skatter har blivit barnfamiljernas reform. Nu måste äntligen, efter många års utredande, barnfamiljerna få förtur i reformarbetet. Många barnfamiljer tillhör de mellangrupper som fick en särskilt kännbar skärpning av marginalskatterna genom skatteomläggningen. De upplever nu hur en måttlig ökning av inkomsten helt äts upp av skatter och prishöjningar.

Därtill kommer minskade bostadstillägg och i många fall en kraftigt höjd daghemsavgift. I syfte att mildra denna effekt bör inkomstreduceringen av bostadstilläggen ses över. Det är bra att beslut redan föreligger om höjning av den nedre gränsen för inkomstreduceringen från årsskiftet. Även de däröver liggande inkomstgränserna bör emellertid höjas.

De höga hyrorna i nyproduktionen och sambandet mellan höga socialhjälpkostnader och bostadskostnader bör också leda till en höjning av det statliga bostadstillägget och/eller statsbidraget till kommunala bostadstillägg. Statsbidrag utgår högst med belopp motsvarande 5 kronor i månaden för helt 25-tal kronor, varmed familjens bostadskostnad överstiger 400 kronor i månaden. Vid beräkning av statsbidraget beaktas dock inte den del av bostadskostnaden som i fråga om familj med ett eller två barn överstiger 525 kronor i månaden, i fråga om familj med tre eller fyra barn 625 kronor i månaden och i fråga om familj med fem eller flera barn 725 kronor i månaden. I flera kommuner har hyreskostnaderna föranlett mer generösa bestämmelser. De statliga bestämmelserna möjliggör inte ett beaktande av den nya trångboddhetsnormen.

Reglerna bör också ses över bl. a. i syfte att förenkla administrationen av bidragen. I det sammanhanget bör övervägas att skapa ett system i vilket bostadsstöd till barnfamiljer, handikappade, pensionärer och andra låginkomsttagare kan samordnas.

Inkomstreduceringen av de nuvarande bostadstilläggen till barnfamiljer sker med hänsyn till senast kända beskattningsbara inkomst. Detta inkomstbegrepp är en dålig mätare på familjens försörjningsförmåga. Beräkningen av bidragen bör bygga på den aktuella inkomsten och inte som nu på två år gamla uppgifter. En undersökning inom Täby kommun visar att en sådan reform skulle betyda att stödet effektivare skulle nå dem som har ett verkligt behov i dagsläget.

Med hänvisning till det anförda anhålles om kammarens tillstånd att till herr socialministern få framställa följande fråga:

Är statsrådet beredd att medverka till en höjning av inkomstreduceringsgränserna vid beräkning av bostadstilläggen samt en höjning av statsbidragen till kommunala bostadstillägg och en översyn av övriga bestämmelser rörande bostadstillägg till barnfamiljer?

Denna anhållan bordlades.

§ 25 Interpellation nr 143 om åtgärder mot svavelföroreningar i luften, m. m.

Ordet lämnades på begäran till

Herr WIRTÉN (fp), som yttrade:

Herr talman! Utsläpp i atmosfären av svavelföreningar från uppvärmningsanordningar, industrier och kraftverk har successivt framstått som ett av våra allvarligaste miljöproblem. Den olja som används innehåller en varierande andel svavel som förs ut i luften med rökgaserna. Skadeverkingarna är många.

I en nyligen publicerad rapport ”Luftföroreningar över nationsgränser-

na – Miljöförändringar genom svavel i luften och nederbörden” redogörs utförligt för dessa skadeverkningar och deras långsiktiga effekter. Rapporten har utarbetats av en svensk expertgrupp för FN:s miljökonferens 1972. Expertgruppen anser bl. a. att man inte kan utesluta att långvarig exponering även för låga koncentrationer svavelföreningar i luften kan leda till ökad dödlighet. Skadorna på material genom t. ex. korrosion uppskattas till ca 300 miljoner kronor per år i Sverige. Rapporten anger också andra skador såsom sämre tillväxt i skogarna, försurning av sjöar och jordar. Slutsatsen är att ett fortsatt omfattande utsläpp av svavel har mycket allvarliga konsekvenser. Dessa är tidigare dokumenterade, men rapporten ger en samlad bedömning som klart visar nödvändigheten av kraftfulla insatser för att begränsa utsläppen. Även kostsamma insatser ger ekonomiska vinster.

Genom Kungl. Maj:ts förordning av den 20 november 1968 har den högsta tillåtna svavelhalten i eldningsolja begränsats till 2,5 viktprocent. Kungl. Maj:t kan också bestämma om lägre värden. Så har skett. I ett antal kommuner i Stockholms län samt i Göteborg får fr. o. m. 1 oktober 1971 inte användas eldningsolja som innehåller över 1 procent svavel.

Naturvårdsverket lämnade den 30 september 1971 ett förslag om den fortsatta nedtrappningen av svavelhalten i eldningsolja. Fr. o. m. 1 oktober 1972 skulle de strängare bestämmelserna gälla i ytterligare ett antal kommuner inom Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Jönköpings och Hallands län. I olika etapper skulle dessa sedan införas i resten av landet, så att förbudet att förbränna eldningsolja med svavelhalt överstigande 1 viktprocent fr. o. m. 1 oktober 1972 skulle omfatta hela landet. Avsikten med tidsplanen är bl. a. att ge producenter och leverantörer underlag för en mer långsiktig planering. Om naturvårdsverkets program genomförs skulle halten svaveldioxid i tätorter minska till mindre än hälften av nuvarande värden. De totala svaveldioxidutsläppen skulle dock år 1980 ligga ungefär på 1970 års värden. Naturvårdsverket aktualiserar också möjligheterna att med hjälp av miljövårdsavgifter begränsa utsläppen, ett förslag som tidigare framförts av folkpartiet.

Svårigheterna att nedbringa svavelutsläppen har samband med att tillgången på naturligt lågsvavliga oljor är begränsad med höga priser som följd.

Tillgången på avsvavlad olja är dessutom beroende av möjligheterna att skaffa kapital för att bygga avsvavlingsanordningar.

Målet bör vara att kraftigt minska utsläppen av svaveldioxid och andra svavelföreningar. I princip kan man då välja två metoder. Dels kan olja med hög svavelhalt genom särskild behandling avsvavlas, dels kan man vid eldning med högsvavliga oljor utnyttja reningsanordningar, där svavelföreningarna tas bort ur rökgaserna. I båda fallen finns metoder som gör det möjligt att utvinna svavel eller svavelföreningar, som kan utnyttjas kommersiellt.

Två frågeställningar är speciellt relevanta vid bedömningen av de fortsatta åtgärderna mot svavelutsläpp. Är den tidsplan naturvårdsverket framlagt tillräcklig eller är mer omfattande åtgärder motiverade av samhällsekonomiska eller miljöskyddande skäl?

Är de nuvarande författningarna och den metod att komma åt

problemet som författningarna ger uttryck för lämpliga?

Naturvårdsverkets ambition är att mot slutet av 1970-talet få ned svaveldioxidutsläppen till nuvarande nivå. Men utsläppen kommer under de närmaste åren att öka och under större delen av perioden att ligga över nuvarande värden. Detta kan jämföras med vad jordbruksministern anförde vid konferensen Naturvård 70, nämligen att siktet är inställt på att vid 1970-talets mitt använda eldningsolja med högst 1 procent svavel i alla större tätorter. Detta är en något högre ambitionsnivå än den naturvårdsverket nu ställt upp. I den svenska expertkommitténs rapport förordas vidare ett alternativ som till år 1982 skulle sänka utsläppsnivån till hälften av 1965 års nivå. Därefter skulle den bli oförändrad. Sedd i dessa relationer framstår naturvårdsverkets program som otillräckligt.

De författningar som är av betydelse för att begränsa utsläppen uppbyggs generellt på metoden att den olja som används skall vara lågsvavlig. Det finns i författningarna inte något incitament till utveckling av det andra alternativet, nämligen att rena rökgaser och därigenom förhindra utsläpp av svaveldioxid. Genom dispensförfarande kan rökgasrening dock tillåtas som ersättning för användning av lågsvavlig olja, ett undantagsförhållande således. Men rökgasreningsmetoderna har vissa fördelar som gör det angeläget att dessa stimuleras. Reningsgraden kan göras mycket hög, motsvarande användning av olja med mycket låga svavelhalter. Dessutom kan andra föroreningar i rökgaserna, t. ex. stoft, avskiljas. Flera olika metoder har utvecklats för avsvavling av rökgaserna, bl. a. av svenska företag. Det finns starka skäl att ytterligare stimulera utvecklingen av rökgasrenare såväl författningsmässigt som ekonomiskt. Enligt teknisk expertis finns det förutsättningar att utveckla effektiva och relativt billiga anläggningar. Denna utveckling är angelägen. Därför är det enligt min mening tveksamt om man i så dominerande grad som förslagits skall binda utvecklingen enbart vid avsvavling av olja.

Ytterligare ett sätt att minska svavelutsläppen är att använda gas som bränsle. Naturgasen innehåller mycket få förorenande ämnen och är från miljösynpunkt ett attraktivt bränsle. Tillgången på gas i närheten av Sverige ökar. Dels finns gas i de stora Nordsjöfyndigheter som nu börjat utnyttjas, dels byggs det östeuropeiska distributionsnätet ut bl. a. till Finland. Utsikter att öka tillförseln av gas till Sverige finns alltså.

Slutligen står det klart att en avsevärd del av de svavelföroreningar som faller ut över Sverige kommer från länder på kontinenten. Det är därför angeläget att Sverige internationellt verkar för en begränsning av svavelutsläppen.

Med hänvisning till vad som anförts hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr jordbruksministern få ställa följande frågor:

1. I vilken takt anser statsrådet att minskningen av svavelutsläpp i atmosfären från svenska källor genom bl. a. sänkning av svavelhalten i eldningsolja bör genomföras?

2. Vilka åtgärder, författningsmässiga och ekonomiska, avser statsrådet vidta för att stimulera utvecklingen av metoder för rökgasrening varvid bl. a. svavelföreningar kan utvinnas?

3. Vilka åtgärder avser regeringen vidta för att stimulera ökad införsel av miljövänlig naturgas till Sverige?

Denna anhållan bordlades.

§ 26 Interpellation nr 144 om en begränsning av utbyggnaden av Marviken

Ordet lämnades på begäran till

Herr STRINDBERG (m), som yttrade:

Herr talman! Vattenfalls planer på ett oljekraftverk å 200 MW vid Marviken har orsakat stor oro längs berörda delar av ostkusten och inte minst inom Vikbolandets kommun, som närmast är berörd av anläggningen. Sedan det nu blivit känt att Vattenfall avser att redan i den första etappen bygga ut bl. a. hamnen, oljelagringsanläggningar och reningsverk för en framtida utvidgning av oljekraftverket till 1 000 MW har oron för framtida skador å miljön genom luft- och vattenföroreningar ytterligare ökat.

Marviken är beläget inom ett av vårt lands vackraste skärgårdsområden, och hotet om en framtida stor oljekraftsanläggning verkar i dag hämmande på bygnadsplanering och anläggningar för friluftslivet. De som redan lagt ner stora kostnader på anläggningar och sommarstugor känner naturligt nog osäkerhet inför framtiden liksom också yrkesfiskarna. Redan en anläggning på 200 MW kan orsaka betydande skador och en utbyggnad till 1 000 MW ter sig inom detta område som orimlig.

Med stöd av det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr jordbruksministern få ställa följande frågor:

1. Är statsrådet beredd att medverka till att en utbyggnad av Marviken begränsas till 200 MW och att anläggningen i så fall förses med alla de reningsmöjligheter och säkerhetsåtgärder som är möjliga, även om detta i initialskedet orsakar större investeringskostnader?

2. Kan statsrådet upplysa om vem som skall svara för de kostnader som eventuellt kan uppkomma genom framtida miljöförstöring?

Denna anhållan bordlades.

§ 27 Interpellation nr 145 ang. principerna för polisutbildningen

Ordet lämnades på begäran till

Fru Gradin (s) som yttrade:

Herr talman! Stora krav ställs på polisen som samhällsorgan och på den enskilde polismannen. Polisarbetet är av mycket skiftande karaktär och det måste ofta göras svåra avvägningar, bedömningar och hänsynstagen. Motsättningar kan uppstå i relationerna till olika grupper och intresseriktningar. Motstridiga krav och förväntningar ställs och det yttre trycket kan bli starkt. Samtidigt kan polisuppgifterna i sig innehålla moment av oförenlig natur. Det åligger polisen, enligt polisinstruktionen, att upprätthålla allmän ordning och säkerhet och att förebygga brott.

Polisen skall också lämna allmänheten skydd, upplysning och hjälp och fortlöpande samarbeta med socialvårdsmyndigheterna. Samtidigt som polismyndigheten är ett organ, som utövar en för samhället nödvändig social kontroll, är den också ett organ för samhällets service gentemot de enskilda människorna. I den senare egenskapen är polisen, som finns till hands dygnet runt, det mest vittförgrenade och lättast tillgängliga av samhällets hjälporgan. En viktig men ganska ofta förbisedd uppgift för polisen är dess roll som medlare i konflikter såväl mellan enskilda som mellan olika grupper i samhället.

De förhållanden polisen arbetar under, speciellt i storstäderna, ställer stora krav på den enskilde polismannens uppträdande, balans, omdömesförmåga och tolerans. Det är egenskaper som måste tillägnas genom att läras, tränas och praktiseras. Polisens utbildning är därför av mycket stor betydelse.

Polisycket är också människovårdande. Som i alla andra sådana yrken är utbildningen av avgörande betydelse både för den egna uppfattningen och för omgivningens uppfattning om möjligheterna att på ett tillfredsställande sätt lösa ålagda arbetsuppgifter. För polisens möjligheter att samarbeta med andra myndigheter, t. ex. skola och socialvårdsorgan, är det nödvändigt att man, så långt möjligt, har en med dessa myndigheter gemensam grundsyn när det gäller t. ex. behandlingen av personer med ett avvikande beteende. Detsamma gäller inställningen till hur brottsförebyggande och annan förebyggande verksamhet skall bedrivas.

Kungl. Maj:t har nyligen utfärdat cirkulär om intensifierat samarbete mellan barnavårdsnämnd, skola och polis. Socialstyrelsen, skolöverstyrelsen och rikspolisstyrelsen har i dagarna utkommit med gemensamma anvisningar beträffande detta samarbete. Detta syftar på sikt till bättre samordning och effektivare utnyttjande av samhällets resurser och mer meningsfull hjälp till den enskilde. Samarbetsformerna skall byggas upp stegvis. De är i hög grad beroende av vilja, förtroende och kunskaper hos befattningshavarna i de medverkande organen. Av många skäl har detta samarbete, trots författningsstadganden och tidigare rekommendationer, hittills varit otillräckligt. En av anledningarna har varit att polisen från många håll, kanske främst från socialvårdsmyndigheternas sida, betraktats med viss reservation eller rent av misstro. En orsak till denna misstro har uppenbarligen varit polisens utbildning och polisarbetets natur.

Det är i många situationer ofrånkomligt att polisen måste uppträda repressivt, använda fysiska tvångsåtgärder och demonstrera sin styrka. Det brukar hävdas att polisen, framför allt i storstäderna, har att arbeta i en allt hårdare och farligare miljö. Den repressiva sidan av polisarbetet har därmed blivit mera framträdande. Parallellt härmed har stora förändringar i polisens tekniska utrustning och en omstrukturering av polisens organisation ägt rum, med ökad motorisering och uppträdande i större enheter som följd. Denna utveckling innebär att människornas direkta kontakt med den enskilde polismannen har minskat. Polisen har i mångas ögon blivit ett opersonligt, hårt institutionaliserat samhällsorgan. Det är därför desto viktigare att polismännen, när de visar sig och när de tvingas ingripa, har de kunskaper och den psykologiska och sociala insikt som kan göra dem rustade att fungera rätt i svåra situationer.

På senare tid har händelser vid statens polisskola riktat uppmärksamheten mot polisutbildningen. Det har ifrågasatts om man från rikspolisstyrelsens och från dess utbildningslednings sida verkligen har sett det som sin primära uppgift att utforma polisutbildningen så, att polisen upplevs som integrerad med samhället i övrigt, som "vår polis". Kritiken mot utbildningens målsättning och utformning kommer också från polisens egna led.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om kammarens medgivande att till herr justitieministern ställa följande frågor:

1. Är statsrådet i tillfälle att redovisa de allmänna principerna för polisutbildningen – grundutbildning och fortbildning?

2. Anser statsrådet att gällande kursplaner och utbildningens innehåll i övrigt tillgodoser de av statsmakterna uttalade principerna för polisutbildningen i fråga om vidgat utrymme för psykologiska och sociala kursmoment?

3. Finns pedagogisk sakkunskap representerad i skolledning och utbildningsledning och sker utbildningen i enlighet med moderna vuxenpedagogiska principer?

Denna anhållan bordlades.

§ 28 Interpellation nr 146 om åtgärder för att påskynda arbetet med den kommunala beredskapsplanläggningen

Ordet lämnades på begäran till

Herr ERIKSSON i Ulfaby (c), som yttrade:

Herr talman! I mitten av 1950-talet fastställdes riktlinjer för civilförsvarets planläggning av de större tätorternas utrymning inför ett krigshot och för inkvartering av de utrymda stadsborna på landsbygden. I sin längst drivna form innebär planerna för hela landet att över tre miljoner människor skall kunna förflyttas och ges nya bostäder. För Älvsborgs län t. ex. gäller det att kunna ta emot i runt tal 220 000 göteborgare och 8 000 uddevallabor. Länets befolkningstal skulle i ett sådant läge öka från 400 000 till över 600 000. Motsvarande gäller för andra delar av landet.

En sådan omflyttning, under de svåra förhållanden som man måste räkna med, skulle ställa mycket stora krav på kommunerna, framför allt på inkvarteringskommunerna. De skyldigheter och åtaganden som härvid ankommer på kommunerna har preciserats i 1964 års lag om kommunal beredskap. Där står bl. a. att kommun är skyldig att under civilförsvarsberedskap bistå inte endast den egna kommunens medlemmar utan också befolkning från annan kommun, som till följd av krigsskada eller utrymning blivit i behov av särskilt bistånd. Vid denna biståndsverksamhet skall särskilt tillses, att behoven av bostad och uppehälle blir tillgodosedda samt att vård eller tillsyn bereds den som är i behov därav.

Enligt den kommunala beredskapslagen skall kommunerna redan i fredstid vidta de förberedelser som behövs för att de skall kunna fullgöra sina uppgifter inom totalförsvaret under beredskap och krig. Om

länsstyrelsen förordnat att förberedelserna skall redovisas i en särskild plan och sedan godkänt den plan som kommunen upprättat, utgår statsbidrag till kommunens planläggningskostnader. Vidare utgår statsbidrag för sådana reservanordningar för gas-, vatten- och elektricitetsförsörjningen m. m. som kommunen vidtagit efter länsstyrelsens förordnande.

Det har nu gått sju år sedan lagen om kommunal beredskap antogs med alla de uppgifter den lägger på kommunerna. Men endast 27 kommuner har fått möjligheter att göra sin beredskapsanläggning färdig. I den stora huvuddelen av kommunerna finns inga eller ringa förberedelser vidtagna för att kunna effektuera den utrymnings- och inkvarteringsverksamhet som civilförsvaret arbetar med sedan 15 år tillbaka. Beredskapsplanläggningen har fördröjts på ett anmärkningsvärt sätt. För Älvsborgs län kan man nu räkna med att kommunerna kan ha planläggningen avslutad under gynnsamma omständigheter först 1977, dvs. 13 år efter beredskapslagens tillkomst. Denna otillfredsställande situation har obestridligen sin orsak i förhållanden på den centrala nivån.

Naturligtvis kan det finnas rimliga förklaringar till dröjsmålet. Ett omfattande och tidskrävande arbete nedlades på utarbetande av närmare anvisningar för en kommunal beredskapsplanläggning. För att få fram en säkrare kostnadsbedömning genomförde riksnämnden för kommunal beredskap 1968–1970 en provplanläggning i ett begränsat antal kommunblock. I avvaktan på resultatet härav uppskötts planläggningen i övrigt.

I sin promemoria 1970 konstaterade riksnämnden som ett resultat av provplanläggningen, att kostnaderna kunde begränsas avsevärt i jämförelse med tidigare beräkningar. Nämnden föreslog, att en landsomfattande planläggning skulle genomföras under åren 1971–1975. Alternativt kunde nämnden tänka sig att utsträcka tiden till 1977. De remissinstanser som yttrat sig över promemorian förordade att planläggningen genomförs under femårsperioden 1971–1975. Med den föreslagna planläggningstakten skulle enligt riksnämnden för budgetåret 1971/72 erfordras ett bidragsbelopp av 2,5 miljoner kronor. Det betydde, med hänsyn till förefintlig behållning på 1,6 miljoner kronor, ett reservationsanslag av 900 000 kronor. I årets statsverksproposition upptogs emellertid anslaget endast till det formella beloppet av 1 000 kronor. Departementschefen konstaterade, att detta innebär att den fortsatta planläggningen av den kommunala beredskapen kommer att fortgå i något långsammare takt än vad riksnämnden förordat men angav ingen motivering.

Det är, såsom framhållits, ett mycket stort ansvar som genom 1964 års beredskapslag lagts på kommunerna och då främst landsbygdskommunerna. Utrymning av en betydande del av stadsbefolkningen och inkvartering av den i landsbygdskommuner är en mycket svår uppgift, om den situationen skulle uppstå. Planläggningen har på ett anmärkningsvärt sätt blivit fördröjd. Desto angelägnare är det då att nu, sedan provplanläggningen givit ett förbättrat underlag, skyndsamt stärka den kommunala beredskapen, så att denna kan fylla sin uppgift i vår totala beredskapsstyrka. Då provplanläggningen visat att kostnaderna kan bli väsentligt lägre än enligt tidigare beräkningar, bör det rimligtvis ekonomiskt sett

vara goda möjligheter att väsentligt påskynda arbetet.

Slutsatsen av detta är att det nu är hög tid att ställa sådana resurser till förfogande, att kommunerna verkligen kan färdigställa de planer som behövs för att de skall kunna fullfölja de uppgifter, som i händelse av beredskap eller ofred ålagts dem. Det gäller bidragsmedel men också möjligheter att få lämpliga planlägningsledare. Det har vid provplanläggningen visat sig fördelaktigt att en i totalförsvarsfrågor väl insatt person, som har lätt att samarbeta med olika kommunala funktionärer, tillfälligt anställs för att organisera och leda planlägningsarbetet. Alla färdigbildade kommuner bör utan särskild prioritering få möjligheter att anställa lämplig planlägningsledare. Att så långt möjligt trygga tillgången på erfarna planlägningsledare är av väsentlig betydelse, om den kommunala beredskapsplanläggningen nu skall kunna genomföras skyndsamt på tillfredsställande sätt.

Med stöd av vad jag här har anfört anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr civilministern ställa följande fråga:

Avser herr statsrådet att skyndsamt vidta åtgärder i syfte att påskynda arbetet med den kommunala beredskapsplanläggningen?

Denna anhållan bordlades.

§ 29 Interpellation nr 147 ang. erfarenheterna från tillämpningen av den nya studieordningen vid de fria fakulteterna

Ordet lämnades på begäran till

Herr WIJKMAN (m), som yttrade:

Herr talman! Den 19 mars 1969 fattade riksdagen beslut om fastare studieordning vid de filosofiska fakulteterna. Motiven för det nya studiesystemet var flera. Dels var det angeläget, enligt propositionen, att bättre anpassa den högre utbildningen till arbetsmarknaden, dels ville man öka studietakten. Slutligen eftersträvade statsmakterna att spara pengar genom nyordningen. Drygt två år har nu gått sedan PUKAS-systemet började fungera. En analys av den nya studieordningens resultat framstår som ytterst angelägen.

Dagens höga arbetslöshet bland akademiker illustrerar väl att inriktningen av studierna vid de filosofiska fakulteterna varit skev. Förhållandena därvidlag har inte förbättrats genom PUKAS-systemet. Hörnstenen i PUKAS utgjordes av de 17 fasta utbildningslinjerna, vilka skulle medverka till en större anpassning av utbildningen till arbetsmarknaden. I själva verket har dessa utbildningslinjer visat sig passa illa för i stort sett all yrkesverksamhet utom läraryrket. Studenterna har själva insett detta och väljer i allt större utsträckning att konstruera egna utbildningsalternativ. Vad som från början var avsett som rena undantag har kommit att bli regel. Nära 40 procent av dagens nyinskrivna studenter väljer nämligen särskild utbildningslinje. Det är således mer än var tredje student som finner de 17 fasta studievägarna otillfredsställande. Ett mera nedslående resultat kunde systemet knappast uppvisa!

För att öka genomströmningstakten vid de fria fakulteterna infördes

det s. k. utspärningssystemet. Redan långt före riksdagsbeslutet framfördes häftig kritik mot denna konstruktion. Vid en analys av de första två åren kan man konstatera att kritiken var berättigad. Utspärningen har blivit ett totalt misslyckande.

Vid vissa universitet har inte en enda student utspärrats och vid andra rör det sig om ett par tiotal utspärningar. Totalt har hittills inte ens 100 studenter blivit avstängda. Detta innebär inte att normalstudietakten har ökat. Tvärtom har studenterna haft avsevärda svårigheter att klara den studietakt som statsmakterna satte upp i samband med den nya studieordningen. Orsaken till att utspärningarna har blivit så få står bl. a. att finna i organisatoriska brister. Registreringen och uppföljningen av studieresultat har visat sig ta så lång tid att hela apparaten har släpat efter upp till ett halvår. Därutöver har dispenser beviljats i en mängd fall.

Genomströmningstakten har inte ökat vid de fria fakulteterna. Utspärningen har icke fungerat enligt målsättningarna. Trots detta fortsätter utspärningsapparaten att arbeta och ta avsevärda resurser från undervisning och studievägledning.

En viktig del av PUKAS-systemet skulle enligt propositionen vara att studievägledningen avsevärt förstärktes. Detta har inte skett i önskvärd utsträckning. De tjänster som finns är dessutom icke hundra procentigt utnyttjade. En stor del av studievägledarnas tid åtgår nämligen till att övervaka utspärningssystemet, som ju ändå inte fungerar.

Med hänvisning till vad som i det föregående anförts anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet Moberg få ställa följande fråga:

Vilka slutsatser drar herr statsrådet av hittills vunna erfarenheter från tillämpningen av den nya studieordningen vid de fria fakulteterna?

Denna anhållan bordlades.

§ 30 Interpellation nr 148 om ökat anslag till investeringar inom televerkets verksamhetsområde under budgetåret 1971/72

Ordet lämnades på begäran till

Herr ENSKOG (fp), som yttrade:

Herr talman! Verksamheten inom televerket har under en följd av år legat på en relativt hög nivå både kvalitativt och kvantitativt. Verket har haft som målsättning att tillhandahålla sina tjänster vid rätt tidpunkt, med hög standard och till lågt pris. För att kunna nå upp till denna målsättning måste stora investeringar ständigt göras. Televerket har år efter år begärt mycket stora belopp i kronor räknat för investeringar men har i regel fått äskandena mer eller mindre kraftigt beskurna, varigenom förskjutningar av målsättningen har måst vidtagas.

De investeringar som gjorts i televerket har varit lönsamma och de har också successivt medfört standardhöjning av de tjänster som abonnenterna erbjudits. En sådan rent tekniskt och ekonomiskt krävande investering som riksautomatiseringen har medfört mycket stora fördelar för kunderna liksom för näringslivet och hela samhället, samtidigt som det medfört dels minskat personalbehov vid televerket, dels ökad lönsamhet.

Tyvär har knappheten på investeringsmedel nu medfört att abonnenterna inte kunnat få den högre standard på servicen, som televerket i sin målsättning strävar efter att uppnå. Leveranstiderna för installerandet av nya abonnemang och flyttningar är alldeles för långa och tenderar att öka, standarden på näten är på en del håll låg och den sjunker, vilket medför ökat antal fel, felavhjälpningstiderna blir längre osv.

Under innevarande budgetår är anslagen så nedbantade att det på en del håll visar sig vara svårt att kunna sysselsätta den befintliga personalen på bästa sätt. Man har t. ex. blivit tvungen att skjuta på sådana arbeten som kräver dyrbar materiel. Härigenom minskas sysselsättningen för dem som framställer denna materiel – kabelverk, de industrier som tillverkar telefonapparater, växlar och kabelblock för att nämna några – med inskränkningar eller risk för inskränkningar vid dessa företag som följd. Det gäller både televerkets egna industrier och andra. Grävningssarbeten, som på en del håll sedan mycket lång tid tillbaka utförts av entreprenörer, måste nu utföras av verkets egen personal, som är utbildad för betydligt mera kvalificerat arbete än grävningssarbete osv. Inskränkningarna medför minskad konsumtion i andra hand, vilket i sin tur medför inskränkningar på andra håll.

I dagens ekonomiska läge borde man tillåta ökade investeringar vid televerket av flera skäl:

1. Det skulle medföra ökad sysselsättning vid televerket och dess underleverantörer.
2. Det skulle medföra kortare leveranstider.
3. Det skulle medföra minskad spärr, dvs. bättre framkomstmöjligheter.
4. Det skulle på sikt medföra minskat antal fel och därmed ge möjlighet till snabbare felavhjälpning.
5. Det skulle på sikt också förbättra lönsamheten.

De medel, som i höst ställts till televerkets förfogande för extra investeringar, har gällt sådana objekt, främst husbyggnader, som gett personal utanför televerket sysselsättning. Det är dock minst lika viktigt att televerket får investeringsmedel som kan användas direkt i den vanliga verksamheten bl. a. för att bereda den redan anställda personalen arbetsmöjligheter på lönsamma objekt samtidigt som detta också för med sig följdförbättringar.

I anledning av vad jag anfört får jag anhålla om kammarens tillstånd att till herr kommunikationsministern få ställa följande fråga:

Har statsrådet föreslagit eller kommer statsrådet att föreslå ökade investeringsmedel för televerkets verksamhet under budgetåret 1971/72?

Denna anhållan bordlades.

§ 31 Interpellation nr 149 ang. projekteringen av mellanriksvägen Kiruna–Nordnorge

Ordet lämnades på begäran till

Herr ÖHVALL (fp), som yttrade:

Herr talman! Norrbottens län hade i september månad 3 718 personer anmälda arbetslösa, vilket var 600 fler än vid motsvarande tid förra året. De höga arbetslöshetssiffrorna i länet kan inte bedömas vara enbart en följd av allmän och tillfällig konjunkturedgång, utan har sin närmaste förklaring i en svag ekonomisk utveckling med ständig undersysselsättning.

Av länsplaneringens material framgår att 17 000 arbetstillfällen måste nyskapas i Norrbotten fram till 1980. Den ensidiga avfolkningen måste hejdas. Det är nödvändigt för att behålla en tillfredsställande ålderssammansättning hos befolkningen och därmed också behålla grundförutsättningen för en gynnsam ekonomisk utveckling.

Bland de investeringsobjekt som under lång tid bedömts angelägna för att bl. a. förbättra de näringsgeografiska förhållandena i Norrbotten återfinns mellanriksvägen Kiruna–Nordnorge. Sedan ett år tillbaka pågår projektering av vägen. Men därest vägen i sin helhet skall färdigprojekteras innan byggnadsarbetet till någon del påbörjas, torde den välbehövliga sysselsättningseffekten uppnås först år 1975. Denna tidsutdräkt är otillfredsställande när så många människor, ofta ortsbundna, saknar sysselsättning. Åtgärder bör vidtagas för att snarast möjligt färdigprojektera en första etapp av mellanriksvägen.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr inrikesministern få ställa följande fråga:

Har statsrådet för avsikt att vidtaga åtgärder för att påskynda färdigprojektering av en första etapp av mellanriksvägen Kiruna–Nordnorge, för att därigenom snarast öka antalet arbetstillfällen i Norrbotten?

Denna anhållan bordlades.

§ 32 Interpellation nr 150 ang. den östpakistanska konflikten

Ordet lämnades på begäran till

Herr WERNER i Malmö (m), som yttrade:

Herr talman! Den östpakistanska tragedin har djupt skakat människor i hela världen. Trots det kan man med fog ställa frågan om alla upptänkliga vägar att komma till rätta med problemen prövats. Exempelvis synes den passivitet som hittills visats från Förenta nationerna svårligen förenlig med organisationens syfte att värna om de mänskliga rättigheterna. Sverige har i sammanhanget enligt min mening en skyldighet att – inte bara genom enskilda hjälpinsatser utan även genom initiativ i internationella organisationer – söka bringa de pågående ohyggligheterna att upphöra eller åtminstone att lindras.

Med hänvisning till vad jag här anförut hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr utrikesministern få rikta följande fråga:

Är herr utrikesministern beredd att inför kammaren redogöra för regeringens syn på den östpakistanska konflikten och de mänskliga problem denna medfört samt för de initiativ i denna fråga regeringen avser att taga?

Denna anhållan bordlades.

§ 33 Interpellation nr 151 om en snabbare utbyggnad av Norrtäljevägen, m. m.

Ordet lämnades på begäran till

Herr WIRMARK (fp), som yttrade:

Herr talman! I det 1966 publicerade betänkandet "Europavägsförbindelse mellan Finland och Sverige med anknytning till Åland", avgivet av finska och svenska arbetsgruppen för färjtrafiken mellan Finland och Sverige, bedömdes på svensk sida Kapellskärområdet på Rådmansö utanför Norrtälje som lämpligaste anslutningspunkt för färjtrafiken. Innan Kapellskär allmänt skulle fungera som färjledens anslutningspunkt, rekommenderades bl. a. att den planerade utbyggnaden av vägen från Frötuna kyrka till Kapellskär skulle genomföras. Arbetsgruppen föreslog också att Europavägen E 3 inom Sverige förlängs från Stockholm längs riksväg 76, dvs. Norrtäljevägen, till just Frötuna kyrka och därifrån vidare till Kapellskär och Norrtälje och att dessa båda färjhamnar inlemmas i Europavägssystemet med beteckningen E 3.

I dag är trafikbelastningen både på Norrtäljevägen och på nuvarande Kapellskärsvägen mycket stark, och vägstandarden är klart undermålig. Den starka bostadsexploateringen i den del av Stockholms län som betjänas av Norrtäljevägen, den växande trafiken till fritidsområdena i Roslagen och den hastigt ökande Finlandstrafiken har gjort trafiksituationen alltmer besvärande. Ansvällningen av Finlandstrafiken har överträffat alla prognoser: år 1970 transporterades med Vikinglinjen över Kapellskär 866 064 passagerare, 130 952 personbilar, 2 590 bussar och 17 310 långtradare, och i år beräknas passagerarantalet gott och väl passera miljonen; motsvarande siffror var för 1970 för Norrtälje hamn 486 926 passagerare, 84 296 personbilar, 1 351 bussar och 18 973 långtradare. Prognoser för 1971 pekar på ett passagerarantal sammanlagt gott och väl över 1,5 miljoner och på över 50 000 långtradare, vilka så gott som utan undantag alla kommer att utnyttja tillfartsvägen mot Stockholm. Inom loppet av några år kan Finlandstrafiken totalt sett över dessa båda hamnar beräknas bli fördubblad.

Det är sålunda uppenbart att en stor del av trafiken på dessa vägar är av internationell karaktär. Kungl. Maj:ts nyligen fattade beslut att på angivet sätt förlänga Europavägen E 3 var därför självklart ett riktigt och betydelsefullt steg. Detta borde bana väg också för den högre prioritering ur medelstildelningsynpunkt som är nödvändig för att skapa en snabb och bekväm vägförbindelse mellan Stockholm och dessa båda färjhamnar. Enligt uppgift innebär emellertid nuvarande planering inom vägförvaltningen att vissa delar av Norrtäljevägen beräknas bli utbyggda först under

de sista åren på 1970-talet eller i början på 1980-talet. En snabbare utbyggnad av Norrtäljevägen, där redan nu störningar och köer i trafiken tillhör vanligheten och inte undantagen, ter sig därför nödvändig.

Beträffande Kapellskärsvägen, som redan får bära huvudparten av trafiken med Finland, är läget mycket prekärt. Det är just denna del av den här berörda Finlandstrafiken som ökar snabbast. Ett förslag till nästan helt ny sträckning av vägen Frötuna kyrka – Kapellskär har utarbetats av vägförvaltningen, men det har förutsatts i enlighet med tidigare underhandsuttalanden från kommunikationsdepartementet att medel för detta vägbygge skulle tilldelas i särskild ordning vid sidan av ordinarie medelstilldelning till riksvägar och primära länsvägar i Stockholms län.

Berörda både regionala och kommunala myndigheter har starkt understrukit angelägenheten av att detta vägprojekt snabbt förverkligas. För detta talar inte bara den hastigt ökande trafikvolymen utan också i allt högre grad rena trafiksäkerhetssynpunkter. Betydelsen av dessa synpunkter understrykes också av det faktum att den nuvarande vägförbindelsen utöver Finlandstrafiken har att betjäna både den fasta ortsbefolkningen och de familjer som bor i de över 5 000 fritidsfastigheterna i Frötuna och på Rådmansö.

Med hänvisning till vad som i det föregående anförts anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr kommunikationsministern Norling få framställa följande frågor:

1. Är statsrådet efter beslutet om att förlänga Europavägen E 3 till Norrtälje och Kapellskär beredd att föreslå en snabbare utbyggnad av Norrtäljevägen?
2. När beräknar statsrådet att medel skall kunna ställas till förfogande för byggande av den planerade Kapellskärsvägen?

Denna anhållan bordlades.

§ 34 Interpellation nr 152 om ökat lokaliseringstöd till Öland

Ordet lämnades på begäran till

Herr BÖRJESSON i Glömminge (c), som ytttrade:

Herr talman! Sysselsättningsläget i vårt land är mycket besvärligt, och friställningen av arbetskraft är mycket omfattande. En del orter och områden drabbas hårdare, andra kommer lindrigare undan. När nedläggning av ett företag sker i ett område med få företag och mycket små valmöjligheter till andra arbeten blir följderna mera kännbara för de arbetssökande och för vederbörande kommuner.

Ett område med svaga sysselsättningsmöjligheter, när friställning av arbetskraft inträffar, är landskapet Öland. Den 1 oktober 1971 nedlade Ölands Ytong AB driften vid sin fabrik för tillverkning av byggnadsmaterial i Grönhögen, för att vad man nu kan se icke återupptagas. Vid detta företag har ca 113 kollektivanställda och tjänstemän varit anställda.

För denna bygd är det ett hårt slag. Samhället Grönhögens invånare har till överväldigande grad haft sin försörjning av denna fabrik. Man

ifrågasätter rent av om samhället, om inget sker, kan fortleva. Någon uppsugning av arbetskraften till andra företag i orten synes inte kunna ske, och en pendling till eventuellt lediga platser i Kalmar innebär ett pendlingsavstånd som är mycket över vad som räknas som önskvärt.

Utöver nämnda fall är en lokalisering av företag som ger arbete ytterst välbefogad även till landskapet i övrigt. Ölandsbron, som närmar sig sin fullbordan, har väl räknats bli till gagn för Ölands näringsliv och bör också kunna underlätta företagsamhet i området.

Utan tvivel kan man göra den jämförelsen att det föreligger ganska likartade förhållanden beträffande svårigheterna att lokalisera företag till Öland som vad beträffar allmänna stödområdet. Att införa bestämmelser om stöd för företagslokalisering till Öland med samma regler som gäller för allmänna stödområdet vore fullt berättigat.

Med stöd av vad jag här anfört hemställes om kammarens tillstånd att till herr inrikesministern få ställa följande interpellation:

Avser statsrådet att avge förslag om att de bestämmelser som nu gäller för företagslokalisering till allmänna stödområdet även införes att gälla för Öland?

Denna anhållan bordlades.

§ 35 Interpellation nr 153 ang. det fortsatta utredningsarbetet beträffande omlokalisering av viss statlig verksamhet

Ordet lämnades på begäran till

Herr MUNDEBO (fp), som yttrade:

Herr talman! Under den senaste tiden har vissa uppgifter om det fortsatta utredningsarbetet rörande omlokalisering av viss statlig verksamhet lämnats i massmedia. I proposition 1971:29 varmed förslag till etapp I i detta ärende framlades för riksdagen omnämndes endast parentetiskt att utredningsarbetet skulle fortsätta och omfatta även affärsverk och statliga bolag. Däremot framgick varken av propositionen eller av riksdagsdebatten direktiven för delegationens fortsatta arbete. Med ledning av erfarenheterna från första etappen borde det vara naturligt att nu i väsentliga avseenden vidga förutsättningarna för utredningsarbetet. Såväl remissvaren som debatten i och utanför riksdagen visade på betydande svagheter i delegationens första rapport. Det måste därför vara mycket angeläget att när riksdagen senare skall ta ställning till etapp II, detta kan ske utifrån en grundlig genomarbetning av alla olika aspekter på denna för svensk förvaltning och demokrati så centrala fråga.

Den första erfarenhet som borde kunna dras av första etappens utredningsförfarande är att den berörda personalens åsikter och synpunkter skall föras in i utredningsarbetet på ett tidigt stadium. Det kan inte vara tillfredsställande att inhämta personalens synpunkter först när utredningen ligger färdig. För att den breda erfarenhet som finns samlad på respektive arbetsplats skall kunna ges tillbörlig inverkan på det slutliga förslaget måste denna inhämtas på ett tidigt stadium. Detta kan också i positiv riktning påverka personalens inställning till ett eventuellt beslut

om omlokalisering.

Den andra erfarenhet som borde kunna leda till ändrade direktiv för delegationen är rekommendationen om delegering av beslutsfattande som alternativ till utflyttning av ett helt verk. Expertgruppen för regional utveckling (ERU) har i sitt delbetänkande Balanserad regional utveckling framhållit att man inte bör flytta hela ämbetsverk eller grupper av ämbetsverk utan i stället söka finna funktioner och sektorer inom respektive ämbetsverk och flytta dessa. Denna rekommendation gällde i synnerhet nytillkommande enheter och rutiner. Ett annat tänkbart alternativ är att flytta ut delar av myndigheters och institutioners verksamhet.

Att delegera arbetsuppgifter och befogenheter till regionala och lokala instanser bör vara ett ständigt återkommande övervägande i statlig förvaltning och ämbetsutövning. Det skulle över tiden innebära en större regionalpolitisk effekt och kunna genomföras med mindre drastiska förändringar än att klumpvis flytta stora delar av den centrala förvaltningen. Även om den senare metoden inte skall uteslutas bör den ständigt pågående decentraliseringen vara ett huvudalternativ i strävandena att motverka en alltför hård koncentration av förvaltning och ämbetsutövning i Storstockholmsregionen.

Ett tredje problemområde, som måste belysas bättre än i delegationens första rapport, är hur förvaltningens funktionsduglighet påverkas av alternativa förslag till förändringar. Hur förändras kontaktmönstret mellan olika institutioner och myndigheter och mellan förvaltningen och allmänheten? Hur påverkas möjligheterna till omorganisation inom en förvaltning, personalrekrytering, personalcirkulation etc.? En förutsättningslös bedömning av dessa effekter är nödvändig om riksdagen skall kunna basera sin bedömning av ärendet på ett tillfredsställande beslutsunderlag.

Med hänvisning till det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr finansministern få ställa följande fråga:

Vill statsrådet redogöra för omfattningen och inriktningen av det fortsatta utredningsarbetet rörande omlokalisering av viss statlig verksamhet?

Denna anhållan bordlades.

§ 36 Interpellation nr 154 om indexreglering av skattesystemet

Ordet lämnades på begäran till

Herr BOHMAN (m), som yttrade:

Herr talman! Den 1 januari i år konfronterades landets löntagare med den skatteomläggning som beslutades av en majoritet i riksdagen förra året. Det nya skattesystemet innebar bl. a. ökade grundavdrag, skärpta marginalskatter för mellaninkomsttagarna, en övervältring av skattebördan från familjer där båda har arbete till familjer där bara en har arbete samt slutligen slopad rätt till avdrag för erlagd kommunalskatt. Moderata samlingspartiet, som var det enda parti i riksdagen som klart och bestämt

gick emot skatteomläggningen, yttrade i sin partimotion (II:1217) följande:

Nr 108

Torsdagen den
14 oktober 1971

”Under senare år har stora grupper inkomsttagare fått uppleva att deras levnadsstandard sjunkit eller upphört att stiga på grund av stigande skatter och försämrat penningvärde. För flertalet av dem är, om regeringsförslaget genomföres, en allt snabbare försämring av levnadsstandarden ofrånkomlig.

För andra grupper, som enligt propositionen skulle kunna påräkna en skattelättnad eller en oförändrad skattebelastning, kommer redan det första eller andra året som förslaget skulle vara i kraft *dess rätta innebörd av skattehöjningsförslag att vara uppenbar*”.

Mot detta anförde regeringen i såväl helsidesannonser i dagspressen som i stencil från finansdepartementet att ”mer än två tredjedelar av alla inkomsttagare trots löneökningar och prisstegringar verkligen får en skattesänkning år 1971”.

Vi kan i dag notera en arbetslöshet som närmar sig 1930-talsnivån, en mycket hög prisstegringstakt på dagligvarorna och en under senare tid sjunkande konsumtionsnivå. Endast en tredjedel av alla inkomsttagare anser sig ha fått en skattelättnad. Det är uppenbart att till icke oväsentlig del den senaste skatteomläggningen bidragit till uppkomsten av de ekonomiska och sociala problem som vi nu brottas med. Det är därför nödvändigt att skattesystemet omedelbart ses över. En sådan översyn bör emellertid icke förhindra att frågan om en indexreglering av skatterna tas upp till särskild prövning. Därvid bör erfarenheterna från andra länder som Danmark och Holland kunna tjäna till vägledning.

Med hänvisning till vad jag anfört hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr finansministern få ställa följande fråga:

Är herr statsrådet beredd att omedelbart låta utreda frågan om indexreglering av skattesystemet i syfte att – i likhet med vad som är fallet i t. ex. Danmark och Holland – skydda inkomsttagarna mot sådan automatisk skatteskärpning som uppkommer till följd av inflationen?

Denna anhållan bordlades.

§ 37 Interpellation nr 155 ang. verkningarna av annonsbeskattningen

Ordet lämnades på begäran till

Herr BOHMAN (m), som yttrade:

Herr talman! Aldrig tidigare under efterkrigstiden har tidningar och tidskrifter upplevt en så stark och långvarig försämring av annonskonjunkturen som under 1971. Under första halvåret sjönk annonsvolymen i genomsnitt för storstadspressen med ca 14 procent samt för landsortspressen med ca 8 procent, därav A-pressen med inte mindre än 14 procent. För tidskrifter var annonsminskningen i genomsnitt 15 procent eller mera. De s. k. andratidningarna inom dagspressen har i flera fall drabbats särskilt hårt. Här finns exempel på annonsbortfall på mer än 40 procent.

Samtidigt som tidningarnas annonsinkomster, som svarar för 60–70

49

procent av tidningsföretagens intäkter, starkt minskat har kostnaderna stigit snabbare än tidigare. Det gäller såväl löner, som utgör ungefär hälften av kostnaderna, som pappers- och distributionskostnader.

Den exceptionellt försvagade annonskonjunkturen i förening med de starkt ökade kostnaderna för produktion och distribution av tidningar och tidskrifter har medfört att en rad tidningsföretag, som tidigare lyckats få sin ekonomiska verksamhet att gå ihop, nu ställts inför perspektivet att driva verksamheten med förlust eller att lägga ned den. Risker för en sådan utveckling har på ett ytterst allvarligt sätt skärpts genom införandet av annonsskatten från den 1 juli i år. Man måste därför räkna med att en rad tidigare självbärande tidningar genom den nya skatten råkar in i ett läge där intäkterna inte längre täcker kostnaderna.

Vidare tyder tillgänglig annonsstatistik på att annonsskatten leder till en ytterligare minskning av annonsvolymen framför allt hos de andratidningar som skulle stödjas genom de nya produktionsbidragen. Dessa bidrag måste av andratidningarna i första hand användas att täcka de intäktsunderskott som uppkommit till följd av annonsskatten och den svaga annonskonjunkturen. Återstående del av bidragen kan därefter utnyttjas för att täcka de "normala" förluster som främst avsågs när förslaget om produktionsbidrag presenterades. Vissa andratidningar har träffats så hårt av annonsskatten och den svaga annonskonjunkturen att produktionsbidragen inte räcker till att täcka någon del av deras "normala" underskott.

Annonser är i varierande grad att betrakta som nyheter. När annonsvolymen till följd av annonsskatten minskar får andratidningarna – trots presstödet – ökade svårigheter vid marknadsföringen av sina produkter till allmänheten. Därmed försämras deras ekonomiska läge ytterligare.

Med hänvisning till vad jag anfört hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr finansministern få ställa följande fråga:

Vilka slutsatser i fråga om beskattningen av reklam och annonsering drar statsrådet av nu tillgängliga uppgifter om den hittillsvarande annonsbeskattningen?

Denna anhållan bordlades.

§ 38 Interpellation nr 156 ang. väntetiderna vid ögonklinikerna

Ordet lämnades på begäran till

Herr BÖRJESSON i Falköping (c), som yttrade:

Herr talman! Väntetiderna vid landets ögonklinik har under de senaste åren ökat på ett oroande sätt. Det förekommer väntetider på upp till ett år såvida det inte är fråga om akuta fall som behandlas med förtur. Enligt en enkätundersökning som Läkarförbundet genomfört uppgick den genomsnittliga väntetiden inom specialiteten 1970 till 146 dagar. Åren 1968 och 1969 var väntetiderna 116 respektive 121 dagar. På två år hade således väntetiden ökat med drygt 25 procent.

Enligt av socialstyrelsen utfärdade rekommendationer skall ögonpati-

enter behandlas inom tre månader. Patienter med s. k. enkel förtur skall behandlas inom sex veckor och patienter med s. k. dubbel förtur inom en vecka. Enligt uppgifter hade av totalt 2 257 behandlade patienter under perioden april–maj 1971 338 utan förtur, 184 med enkel förtur och 198 med dubbel förtur fått vård enligt den rekommenderade tiden.

Orsakerna till denna ökning av väntetiderna sammanhänger med bristen på ögonläkare. Den 30 november 1970 var antalet läkare med specialistbevis för ögonsjukdomar totalt 208 enligt uppgifter hämtade ur socialstyrelsens läkarregister över läkare med svensk legitimation. Uppgifterna avser såväl läkare vid ögonkliniker som privatpraktiserande.

Antalet läkartjänster vid landets ögonkliniker uppgick våren 1971 till 164, av vilka 14 var vakanta utan vikarierande läkare medan 20 tjänster upprätthölls av medicine kandidater eller av utländska läkare med begränsad behörighet.

Läget vid landets ögonkliniker måste betecknas som klart otillfredsställande. En ökning av väntetiderna på drygt 25 procent under två år anser jag vara så alarmerande att omedelbara åtgärder krävs för att bringa ner väntetiderna. Effektiva åtgärder måste sättas in för att häva bristen på ögonläkare emedan denna bristsituation är den främsta anledningen till de långa väntetiderna. Det är angeläget att sjukvårdens huvudmän – inte minst socialstyrelsen – snarast vidtar de nödvändiga åtgärderna för att den vårdsökande allmänheten skall få den vård den har rätt att kräva.

Med hänvisning till det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr socialministern få ställa följande fråga:

Vilka åtgärder avser statsrådet vidta för att bringa ner de långa väntetiderna vid landets ögonkliniker?

Denna anhållan bordlades.

§ 39 Interpellation nr 157 ang. sysselsättningsfrämjande åtgärder i Norrbottens län

Ordet lämnades på begäran till

Herr PETERSSON i Gäddvik (m), som yttrade:

Herr talman! Vid fjolårets höstriksdag interPELLERADE jag inrikesministern om hans syn på möjligheterna att uppfylla målsättningen om 16 000 – 17 000 nya arbetstillfällen i Norrbotten före 1980. I sitt svar redogjorde statsrådet för de av riksdagen beslutade regionalpolitiska stödåtgärderna och framhöll som sin åsikt att de redan beslutade åtgärderna och den utveckling som pågick gav anledning till optimism om möjligheterna att uppnå det uppställda målet.

Med stöd av uttalanden bl. a. av länsarbetsnämnden i Norrbotten anförde jag att för att uppnå den utlovade ökningen av sysselsättningen i Norrbotten måste statsmakterna utöka de regionpolitiska stödåtgärderna. Dessa synpunkter avfärdade statsrådet som grundade på ej aktuellt material.

I denna månad föreligger Norrbottens länsstyrelses förslag till regionalpolitiskt handlingsprogram, "Länsprogram 70". I detta har länsstyrelsen

bl. a. gjort en jämförelse över hur de nu verksamma regionpolitiska åtgärderna inverkat på sysselsättningen i Norrlandslänet. Av jämförelsen framgår hur speciellt Norrbotten fått en alltför ringa del av sysselsättningsökningen i förhållande till det planerade behovet av arbetsplatser i Norrbotten. Länsstyrelsen finner med ledning av de redovisade förhållandena under de fem första åren av planeringsperioden 1965 — 1980 att behovet av insatser för Norrbottens län uppenbart underskattats och att detta är anmärkningsvärt med tanke på betydelsen av att länet kan fortsätta fungera på ett normalt sätt. Länsstyrelsen anför vidare:

”Ingen annan region i Norrland torde kunna peka på tillnärmelsevis så stora produktiva resurser som Norrbotten. Att säkerställa dessa välfärdstillskott synes vara en riksangelägenhet. I stället kan konstateras att områden med kvantitativt sett mindre problem och därtill representerande en mindre del av rikets samlade resurser har stimulerats i betydligt högre utsträckning än Norrbottens län genom den tillämpade näringslivsplaneringen. Länsstyrelsen/planeringsrådet måste ifrågasätta om detta kan anses vara förenligt med en målinriktad regionalpolitisk planering.

Så långt länsstyrelsen/planeringsrådet kan bedöma är koncentrerade insatser på Norrbotten nu ofrånkomliga om samhället har allvarliga ambitioner att lösa inte bara sysselsättningsproblemet på kort sikt utan även och framför allt landsdelsproblemet på lång sikt.”

I nuläget är tyvärr sysselsättningsläget i hela landet besvärande, och kraftfulla åtgärder måste insättas för att förbättra näringsklimatet i hela landet. Detta nödvändiga agerande får dock inte medföra att regeringen underlåter att vidtaga koncentrerade insatser i Norrbottens län för att lösa de svåra sysselsättningsproblemen och därmed förhindra den landsdelskatastrof som annars enligt ”Länsprogram 70” är på väg.

Med åberopande av det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr inrikesministern ställa följande fråga:

Vilka ytterligare åtgärder avser regeringen att vidtaga för att målsättningen 16 000 — 17 000 nya arbetstillfällen i Norrbotten före 1980 skall bli verklighet?

Denna anhållan bordlades.

§ 40 Interpellation nr 158 om ökade beställningar av järnvägsmateriel

Ordet lämnades på begäran till

Herr DAHLGREN (c), som yttrade:

Herr talman! Den föreliggande ekonomiska situationen kräver snabba åtgärder av skilda slag för att konjunkturen skall stimuleras. De insatser som görs skall givetvis så långt möjligt främja den ekonomiska tillväxten i landet. Statliga beställningar hos den inhemska industrin är en av de vägar man har att beträda då det gäller att skapa nya arbetstillfällen.

Därvid synes extra beställningar av järnvägsvagnar och annan rullande SJ-materiel vara en lämplig åtgärd. Det finns anledning erinra om att SJ för innevarande budgetår inte fått sina önskemål tillgodosedda. I sin anslagsframställning krävde verket 190,6 miljoner kronor till rullande

materiel. Departementschefen föreslog och riksdagen beviljade 130,0 miljoner kronor.

Den genomsnittliga ökningen, mätt i tonkilometer, av SJ:s godstrafik var 4,7 procent per år under 1960-talet, enligt SJ:s anslagsframställning för budgetåret 1972/73. Av denna framställning framgår att godstrafiken ökade fram till sommaren 1970. Därefter har en viss minskning skett. Denna torde hänga samman med den konjunkturedgång som ägt rum. När konjunkturen åter vänder får man räkna med att även efterfrågan på SJ:s tjänster kommer att öka. Det är för övrigt angeläget att den spårbundna godstrafiken, särskilt på längre sträckor, stimuleras. Inför den uppgång i trafiken som man sålunda kan se fram emot måste planeringen vara sådan att tillgången på rullande materiel motsvarar behovet.

Uppgifter i pressen ger vid handen att den industri som tillverkar materiel av ifrågavarande slag har sysselsättningsproblem. Det gäller bl. a. Aktiebolaget Svenska järnvägsverkstäderna. Det är av stor vikt att de lediga produktionsresurserna används för att tillgodose SJ:s uttalade behov av materiel.

Med hänvisning till det anförda anhåller jag om kammarens medgivande att till kommunikationsministern få ställa följande fråga:

Är statsrådet beredd medverka till att extra beställningar av järnvägsvaror och rullande SJ-materiel i övrigt skyndsamt kommer till stånd?

Denna anhållan bordlades.

§ 41 Interpellation nr 159 ang. sysselsättningen för befolkningen i Vindelådal

Ordet lämnades på begäran till

Herr ÅNGSTRÖM (fp), som yttrade:

Herr talman! Den 1 april 1970 fattade regeringen beslutet att Vindelälven för all framtid skulle lämnas orörd beträffande vattenkraftsutbyggnad. I samband med att beslutet delgavs allmänheten meddelade statsministern i ett TV-framträdande, att speciella satsningar skulle göras i Vindelådal för att bereda befolkningen varaktig sysselsättning. Detta meddelande uppfattades av folket i den berörda ådalen som en konfirmering av riksdagens uttalande i december 1967 att Vindelälvens bevarande var en riksangelägenhet och att bestående lokaliseringspolitiska åtgärder borde vidtagas som en kompensation för uteblivna arbetstillfällen i kraftverksbyggen.

När beslutet om älvens bevarande kom hade debatten i frågan pågått mer än tio år. Ovissheten under den långa väntetiden har haft en förlamande inverkan på ådalens utveckling. Kommunala och enskilda initiativ har uteblivit ellet ställts på framtiden. Industrielokaliseringar har uppskjutits då tillgången på arbetskraft varit oklar, investeringar i jord- och skogsbruk har blivit vilande då det kunde bli fråga om överdämning och inlösen, handel och servicenäringar har inte haft tillräckligt underlag för sina verksamheter och i många fall tvingats avveckla eller flytta. Det ovan beskrivna är endast en kort skiss av vad som hände i Vindelådal

under väntan på beslutet och ett klagörande av de starka motiveringar som finns för att kompensera åtgärder insättes.

De utlovade åtgärderna för att stärka sysselsättningen i Vindelådalen tände dock ett nytt hopp, och befolkningen såg fram emot den satsning som regering och riksdag bebådade. Efter hand som tiden gick och inget påtagligt har hänt har förhoppningarna bytts mot besvikelse och misströstan. Kommer inte den utlovade hjälpen snart, sviktar befolkningsunderlaget i orterna längs ådalen på ett sådant sätt att det ej går att reparera, och samhällsservicen raseras. Läget i dag i Vindelådalen är ur sysselsättningssynpunkt rent krisartat, den svåraste situation som ådalen någonsin upplevt.

Med det anförda som bakgrund hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsministern få ställa följande interpellation:

Vilka åtgärder är planerade för att infria de löften som regering och riksdag vid skilda tillfällen givit befolkningen i Vindelådalen om bestående lokaliseringpolitiska insatser som kompensation för de arbetstillfällen som gått förlorade genom att Vindelälven bevarats outbyggd?

Denna anhållan bordlades.

§ 42 Anmäldes och bordlades Kungl. Maj:ts propositioner och skrivelser:

Nr 118 med förslag till lag om ändring i byggnadslagen (1947:385), m. m.

Nr 119 med redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté under år 1970

Nr 120 med överlämnande av årsredovisning för Statsföretag AB

Nr 121 med förslag till lag om ändring i lagen (1956:2) om socialhjälp

Nr 122 med förslag till lag om ändring i lagen (1917:189) om expropriation, m. m.

Nr 123 med förslag till väglag m. m.

Nr 125 angående godkännande av Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter samt Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter och fakultativa protokollet till den senare konventionen m. m.

Nr 126 angående utbyggnad av Trollhätte kanal, m. m.

§ 43 Anmäldes och bordlades

skrivelse från bankofullmäktige med förslag till ändring i bankoreglementet

skrivelse från riksdagens ombudsmän angående ändringar i lagen om allmän folk- och bostadsräkning

§ 44 Anmäldes och bordlades följande motioner:

Nr 1489 av herr *Bohman m. fl.* om konjunkturstimulerande åtgärder

Nr 1490 av herr *Fälldin m. fl.* om konjunkturstimulerande åtgärder

Nr 1491 av herr *Helén m. fl.* om konjunkturstimulerande åtgärder

Nr 1492 av herr *Hermansson* i Stockholm *m. fl.* om ändring av sysselsättnings-, lokaliserings- och näringspolitiken

Nr 1493 av herr *Hermansson* i Stockholm *m. fl.* om ändring av skattepolitiken

Nr 1494 av herr *Ringaby m. fl.* om sänkning av mervärdeskatten på livsmedel

Nr 1495 av herrar *Romanus* och *Ahlmark* om höjning av de allmänna barnbidragen

§ 45 Utsträckt motionstid

Ordet lämnades på begäran till herr LIDGARD (m), som yttrade:

Herr talman! Jag tillåter mig hemställa att kammaren ville besluta att tiden för avgivande av motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 122 med förslag till lag om ändring i lagen om expropriation, m. m. måtte med hänsyn till ärendets omfattning utsträckas till det sammanträde som infaller näst efter 15 dagar från det propositionen kom kammaren till handa, dvs. första plenum efter fredagen den 29 oktober 1971.

Denna hemställan bifölls.

§ 46 Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades att följande enkla frågor framställdes, nämligen

den 14 oktober av

Nr 277 Herr *Wikner* (s) till herr kommunikationsministern angående persontrafiken på inlandsbanan mellan Mora, Sveg och Brunflo:

Avser statsrådet att vidtaga några åtgärder för att förhindra nedläggning av persontrafik på inlandsbanan mellan Mora, Sveg och Brunflo?

Nr 278 Herr *Hedin* (m) till herr industriministern angående handläggningsordningen hos koncessionsnämnden för miljöskydd:

Anser herr statsrådet det vara principiellt riktigt att koncessionsnämnden för miljöskydd slutbehandlar en ansökan om utbyggnad av miljöfarlig anläggning till viss omfattning samtidigt som sökanden hos koncessionsnämnden ansökt om en fortsatt utbyggnad med flerdubbel omfattning och därmed väsentligt ökade miljörisiker?

Nr 279 Herr *Larsson* i Öskevik (c) till herr finansministern angående tidpunkten för tillsättande av utredning om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun:

När avser statsrådet att tillsätta den av riksdagen vid två tillfällen begärda utredningen angående kostnadsfördelningen mellan stat och kommun?

Nr 108

Torsdagen den
14 oktober 1971

Nr 280 Herr *Larsson* i Öskevik (c) till herr socialministern angående bestämmelserna om vidgade möjligheter till förtidspension:

Anser statsrådet att bestämmelserna om vidgade möjligheter till förtidspension är tillräckligt generösa?

Nr 281 Herr *Richardson* (fp) till herr statsrådet Moberg angående rekryteringen till universitetens filosofiska fakulteter:

Är statsrådet Moberg beredd att låta undersöka, huruvida den minskade inskrivningen vid universitetens filosofiska fakulteter lett till en förändring av rekryteringen vad avser studenternas sociala bakgrund?

Nr 282 Herr *Winberg* (m) till herr kommunikationsministern angående järnvägstrafiken på sträckan Forsmo–Hoting:

Anser herr statsrådet att det finns förutsättningar att även i framtiden bibehålla järnvägstrafiken på sträckan Forsmo–Hoting?

Nr 283 Herr *Karl Bengtsson* i Varberg (fp) till herr utbildningsministern angående läroböckernas behandling av familjen och dess roll i samhället:

Anser statsrådet att läroböckernas behandling av familjen och dess roll i samhället står i överensstämmelse med målen i läroplanen för grundskolan?

Nr 284 Herr *Wikström* (fp) till herr utbildningsministern angående behandlingen av TRU-kommitténs förslag om produktionsresurser för radio och TV i undervisningen:

Avser statsrådet att avvakta läromedelsutredningens slutbetänkande innan slutgiltig ställning tas till TRU-kommitténs förslag ang. produktionsresurser för radio och TV i undervisningen?

den 13 oktober av

Nr 285 herr *Werner* i Malmö (m) till herr utrikesministern om flyktingfamiljers förenande i Sverige:

Hur bedömer herr utrikesministern Sveriges möjligheter att med stöd av FN:s deklaration 1948 om de mänskliga rättigheterna och FN:s deklaration 1959 om barnets rättigheter medverka till att barn till flyktingar som befinner sig i Sverige här kan förenas med sina föräldrar?

den 14 oktober av

Nr 286 Herr *Levin* (fp) till herr inrikesministern om begränsning av kostnaderna för omskolning av friställd arbetskraft:

Anser statsrådet det nu motiverat att med hänsyn till samhällets höga och stigande kostnader för omskolning av friställd arbetskraft sådana särskilda bestämmelser införes, varigenom samhällsinsatsen i det enskilda fallet kunde begränsas till visst maximibelopp?

Nr 287 Herr *Levin* (fp) till herr finansministern om höjning av avdragsbeloppet vid betalning av mervärdeskatt:

Överväger finansministern i nu rådande, exceptionellt dåliga konjunktur att försöka underlätta omedelbara investeringar och därmed för företagarna att sysselsätta arbetskraften genom att föreslå riksdagen temporärt medgiva en höjning av det vid momsinsbetalning avdragsgilla beloppet?

Nr 288 Herr *Wikström* (fp) till herr utrikesministern angående medverkan av svenska ambassader vid överlämnande av nobelpris i utlandet:

Anser utrikesministern att svenska utrikesrepresentationer bör medverka till att nobelpriset kan överlämnas till sådana pristagare som icke kunnat komma till Sverige?

Nr 289 Herr *Westberg* i Ljusdal (fp) till herr kommunikationsministern angående statens järnvägars krav på bidrag från kommuner till olönsam kollektiv trafik:

Är SJ:s krav på kommunerna för olönsam kollektiv trafik i överensstämmelse med kommunikationsdepartementets intentioner?

Nr 290 Herr *Hellström* (s) till herr inrikesministern om sänkning av åldersgränsen för utbildningsbidrag i arbetsmarknadsutbildningen:

Är statsrådet beredd att medverka till en temporär sänkning av åldersgränsen för utbildningsbidrag i arbetsmarknadsutbildningen?

Nr 291 Herr *Gernandt* (c) till herr utrikesministern om bistånd i vissa fall till svenska massmediakorrespondenter i utlandet:

Vad kan utrikesministern göra för att med största kraft bistå svenska massmediakorrespondenter som kommit i besvärliga situationer vid tjänstgöring utomlands?

den 13 oktober av

Nr 292 Herr *Burenstam Linder* (m) till herr statsministern angående medverkan av svenska ambassader vid överlämnande av nobelpris i utlandet:

Efter vilka principer kan och bör enligt statsministerns uppfattning svenska ambassader medverka vid överlämnandet av nobelpris till pristagare som av olika skäl varit förhindrade att mottaga priset i Sverige?

den 14 oktober av

Nr 293 Fru *Dahl* (s) till herr försvarsministern angående säkerheten för den civila luftfarten vid luftförsvarsövningar:

Förekommer i Sverige luftförsvarsövningar som kan tänkas hota den civila luftfarten samt vilka åtgärder har statsrådet vidtagit för att skärpa säkerhetsbestämmelserna i detta avseende?

Nr 108

Torsdagen den
14 oktober 1971

Nr 294 Herr *Fiskesjö* (c) till herr statsrådet Moberg angående försöksverksamheten med samverkan mellan studerande, lärare och övrig personal vid universitet och högskolor:

Vilka åtgärder har regeringen planerat för att säkerställa att försöksverksamheten med nya former för samverkan mellan studerande, lärare och övrig personal vid universitet och högskolor (FNYS) skall kunna fullföljas?

Nr 295 Herr *Fiskesjö* (c) till herr civilministern angående principerna för förordnande av statliga representanter i länsstyrelser:

Vilka principer har legat till grund för förordnandet av de statliga representanterna i de nya länsstyrelserna?

Nr 296 Herr *Källstad* (fp) till herr utbildningsministern om förbättrad redovisning och organisation vid de statliga skolorna för vuxenundervisning:

Avser statsrådet att vidta åtgärder för att förbättra redovisning och organisation vid de statliga skolorna för vuxenundervisning?

Nr 297 Fru *Eriksson* i Stockholm (s) till herr utrikesministern om omprövning av det svenska u-landsbiståndet till Iran:

Tänker regeringen ompröva det svenska u-landsbiståndet till Iran med anledning av den utmanande lyx, som utvecklats i samband med Irans 2 500 års jubileum?

Nr 298 Herr *Nilsson* i Tvärålund (c) till herr statsministern angående utbyggnad av Vindelälven:

Har regeringen planer på en utbyggnad av Vindelälven?

§ 47 Kamraren åtskildes kl. 11.44.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert